

2020 m. rugsėjo 18 d., penktadienis

Nr. 31 (1352) | Kaina 1,30 Eur

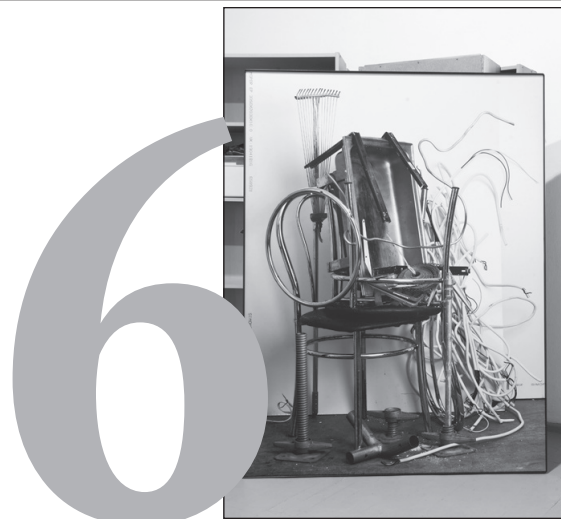
Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

2

Iano Bostridge'o koncertas Paliesiuje

3

„Apeirono“ teatro „Pabėgimas“

Roberto Narkaus paroda „Valdyba“ „Vartuose“

7

Dainiaus Liškevičiaus paroda „Susisaistymas su vieta“ galerijoje (AV17)

10

77-ajam Venecijos kino festivaliui pasibaigus

12

Trumpos kino recenzijos

Rytis Saladžius ir Augustė Pociūtė spektaklyje „Respublika“

A. VASILENKO NUOTR.

„Respublika“ žiūri mus

Łukasz Twarkowskio režisuotas spektaklis

ALMA BRAŠKYTĖ

Nebepamenu, kas sakė, kad ne mes perskaitome knygas, o knygos perskaito mus. Panašiai mus peržiūri ir spektakliai. Ypač tokiam paties žiūrėjo peržiūrėjimui tinka spektakliai, stokojantys vientiso, lengvai apčiuopiamo naratyvo. Jų temos, pavienius mikropasakojimus ir žinutes išgriebiamo iš daugialypio srauto kiekvienas savaip. Tiksliau, mus pačius to srauto skirtingos dalys ir dalelės užka(l)bina ir prisitraukia, sugundo ir sugaudo pagal individualiąsias mūsų savybes ir gyvenimiškas patirtis. Imerisinis (angl. *immersive* – panardinantis, įtraukiantis), ilgos trukmės (*durational*) spektaklis – koks yra Łukasz Twarkowskio režisuota „Respublika“ – turi dar daugiau galimybių suvokimą individualizuoti. Galime rinktis, kuriuos personažus stebėti (tarp jų nėra įprastos pagrindinių ir antraeilių veikėjų hierarchijos), kurias santykių gijas

sekti (neegzistuoja siužetinių linijų hierarchija), kurias temas iš visos temų polifonijos išsirinkti kaip sau svarbiausias. Imeriniame spektaklyje galima rinktis ir lokacijas, kuriose liksime ilgiau ar į jas išvis neužeisime, o ilga trukmė (šįkart 6 val.) išbando dar ir individualią fizinę bei psichinę ištvermę, nuo kurios priklauso, kiek pajėgsime dalyvauti ir kokią patyrimo dalį paversime patirtimi.

„Respublika“ vaidinama Vilniaus kino klasterio angaruose, gerokai į šalį nuo įprastų kultūrinių maršrutų. Žiūrovai gauna spektaklio lokacijų schemą ir ilgoką sąrašą taisyklių, padedančių pasirinkti spektaklio patyrimo strategijas. Nuo laiptuotos pakylės patogiausia stebėti didžiulį ekraną, į kurį projektuojamas vaizdas iš skirtingų „Respublikos“ lokacijų, papildomas anksčiau filmuota medžiaga. Didžiama realaus laiko transliacijų vyksta iš Bendros virtuvės ir iš mažesnių patalpų: „išpažinčių“ kambarėlio, soliariumo kambario, suomiškos

pirties, miegamojo vagonėlio. Į visas šias ankštas, pabrėžtinai kukliai įrengtas patalpas galima užėti ir žiūrovams. Arba stebėti jose vykstančias scenas tiesiog pro langelius. Tačiau brautis į aktorių vaidinamas situacijas ar trukdyti juos filmuojantiems operatoriams spektaklio interakcijos taisyklės draudžia. Užtat leidžiama pasikaitinti pirtyje, kai ten nevaidinama (panorusiems paruošti rankšluosčiai), ar gauti dubenėlį sriubos virtuvėje. Likusi angaro teritorija ir kiemelis prie jo, keli veikiantys barai skirti žiūrovams laisvai naudotis viso spektaklio metu.

Viena pagrindinių interakcijos galimybių – prisidėti prie šokančių aktorių erdvioje šokių aikštelėje priešais didįjį ekraną (ten stovi ir didžėjaus pultas, prie jo – patys aktoriai). Reivas, reivo muzika yra vienas svarbiausių „Respublikos“ elementų. Sunkiai pulsuodama, ji ritmiškai smelkiasi į ausis ir kūną nuo pat pirmųjų minučių, žemų

NUKELTA Į 4 PSL.

Muzikos ir intelekto darna

Įspūdžiai iš žymaus tenoro Iano Bostridge'o koncerto Paliesiuje

ALDONA ELEONORA RADVILAITĖ

Ypatinga atmosfera tvyrojo Paliesiaus dvaro „Pasagos“ salėje rugsėjo 12-ąją. Koncertavo pasaulinio garso tenoras, muzikos mokslininkas, istorikas ir filosofas Ianas Bostridge'as iš Didžiosios Britanijos. Šis reto grožio balso savininkas su italų ir olandų kilmės jauna pianiste Saskia Giorgini, dabar gyvenančia Vienoje, tobulai interpretavo Franzo Schuberto 24 dainų vokalinį ciklą „Žiemos kelionė“ („Winterreise“, pagal Wilhelmo Müllerio tekstus). Sunku net patikėti, kad Paliesiaus dvaro koncertų organizatoriams pavyko privilioti visame pasaulyje garbinamą dainininką ir šis atvyko koncertuoti jam nežinomoje atokaus Lietuvos kampelio scenoje. Šis pasirodymas buvo vienintelis Baltijos šalyse.

Ianas Bostridge'as gimė 1964 m. Londone. Dainuoti pradėjo sulaukęs dvidešimt septynerių, o pirmąjį solinį rečitalį surengė 1995 m. „Wigmore Hall“. Karjeros pradžioje laimėjo Karališkosios filharmonijos draugijos debiuto apdovanojimą. Dabar jis kviečiamas dainuoti prestižiškiausiose pasaulio scenose. Tenoras yra pasirodęs su legendiniais orkestrais (Berlyno, Vienos, Niujorko, Los Andželo, Roterdamo, Čikagos, Bostono, Londono, BBC, Seulo ir kitais), žymiausiais pasaulio dirigentais. Jo repertuare – daugybė

ne tik operos vaidmenų, bet ir įspūdingiausi kameriniai kūriniai, kuriuos jis atliko ir įrašė su puikiais pianistais koncertmeisteriais. I. Bostridge'as bendradarbiauja su tokiomis muzikos įrašų milžinėmis kaip „Warner Classics“, „EMI Classics“, „Hyperion“ ir pan., jo įrašai skina svarbiausius tarptautinio lygio apdovanojimus – „Grammy“ (laimėjo 3 kartus, nominuotas 15 kartų), ne kartą pelnė „Gramophone award“, „Edison“, „Japanese Recording Academy“, „Brit“, „South Bank Show“, „Diapason d'Or de l'année“, „Choc de l'année“, „Echo Klassik“, „Deutsche Schallplattenpreis“.

Įdomu, kad šis genialus dainininkas yra gavęs istorijos ir mokslo filosofijos laipsnį Oksforde už darbą apie raganavimo reikšmę Anglijoje 1650–1750 metais. Jo knyga „Witchcraft and its Transformations, c.1650-c.1750“ („Raganystė ir jos transformacijos 1650–1750 m.“) 1997 m. buvo išleista kaip istorinė monografija. 2003 m. I. Bostridge'ui buvo suteiktas garbės daktaro vardas Šv. Andriaus universitete (*University of St. Andrews*), 2010 m. – Oksfordo Šv. Jono koledžo (*St. John's College*) garbės nario vardas. Jis yra klasikinės muzikos profesorius Oksfordo universitete.

Paliesiaus dvaro renginys buvo suskirstytas į dvi panašios trukmės dalis. Likus pusantros valandos iki koncerto, jaukioje dvaro menėje

žurnalistas Valdas Puteikis besidomintiems klausytojams pristatė solidžią I. Bostridge'o mokslinę knygą „Schubert's Winter Journey: Anatomy of an Obsession“ („Schuberto „Žiemos kelionė“: vieno apsidomimo anatomija“), už kurią autorius 2016 m. pelnė „The Pol Roger Duff Cooper“ apdovanojimą. V. Puteikis labai įdomiai, įtaigiai, net artistiškai, į diskusiją įtraukdamas ir klausytojus, papasakojo apie šį leidinį ir jo mokslinę svarbą. Knygoje autorius preciziškai analizuoja kompozitoriaus gyvenimo peripetijas, jas susieja su įvairiais kultūros reiškiniiais, su gamta ir pan. Taip pat, net smulkmeniškai, gvildena kiekvienos ciklo dainos teksto prasmes. Atliktas neįtikėtinai kruopštus ir visa apimantis darbas.

Neįmanoma apsaityti tų įspūdžių, kurie kilo besiklausant aukščiausio lygio profesionalų maksimaliai išraiškingai atliekamos muzikos. Visa savo esybe įsigyvenęs į kiekvieną teksto ir muzikinės frazės situaciją, I. Bostridge'as įvairiai ir nuotaikingai traktavo besikeičiančias nuotaikas. Jo nuostabaus grožio sodrus balsas puikiai skambėjo tiek žemame, tiek aukštame registre, tyliausiuose, vos girdimuose epizoduose, kaip ir didžiausios nevilties, skausmo, išgyvenimų, likimo neišvengiamumo prasmes perteikiančiuose audringuose protrūkiuose. Labai

Saskia Giorgini, Ian Bostridge

A. JAKŠTO NUOTR.

gražios buvo ir nedidelės meditacinio pobūdžio muzikos salelės. Per visą dainų ciklą buvo juntama atlikėjo erudicija ir išmintis.

Išraiškingas tenoro dainavimas puikiai derėjo su pianistės Saskios Giorgini atmintinai atliekama fortepijono partija, kurią ji įprasmino maksimaliai. S. Giorgini yra kelių tarptautinių konkursų (Mozarto Zalcburge, Ferruccio Busoni, „Prix d'Amadéo“ Achene) laureatė ir finalistė, koncertuojanti su geriausiais pasaulio orkestrais ir laikoma

viena įdomiausių jaunosios kartos pianisčių.

Šis nuostabus duetas atrodė kaip vientisas organizmas, nepaprastai įtaigiai atskleidęs Schuberto muzikos prasmes. Kameriniam atlikimui idealios akustikos „Pasagos“ salėje ištikimieji Paliesiaus koncertų lankytojai užgniaužę kvėpavimą, beveik mirtinoje tyloje siurbė į save šių subtilių, nepaprastai tragiškų dainų garsus. Po koncerto atsipalaidavę ir besišypsantys atlikėjai mielai bendravo su jų menu susižavėjusiais klausytojais.

Tarsi meilės fontanas

Dainininkės Julijos Stupnianeck koncerto įspūdžiai

LIDIJA STAUB

Baigiantis vasarai į rusų romantinės dainos vakarą Vilniaus paveikslų galerijoje pakvietė Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro solistė Julija Stupnianeck-Kalėdienė ir pianistė Nijolė Baranauskaitė. Koncertą vedė Irena Žilinskienė.

Vakaras dvelkė magija... Puošnios atlikėjų suknelės puikiai derėjo su istorinio pastato salių dekoru, fortepijono garsai – su giliu ir išraiškingu solistės balsu, o Aleksandro Puškino eilės – su rusų kompozitorių Aleksandro Dargomyžskio, Michailo Glinkos, Cezario Kiuji, Piotro Čaikovskio, Antono Rubinšteino, Nikolajaus Rimskio-Korsakovo, Aleksejaus Verstovskio ir Viktoro Vlasovo muzika. Susidarė įspūdis, lyg mes visi – ir atlikėjos, ir publika – persikėlėme į XIX amžių, į elegantišką puotą prabangiuose rūmuose. Ir proga pasitaikė puiki: šį vakarą buvo pristatyta naujutėlė rusiškų dainų pagal A. Puškino eiles kompaktinė plokštelė, įdainuota J. Stupnianeck-Kalėdienės.

Dainininkės veikla gerai žinoma Lietuvoje ir už jos ribų. Solistė atlieka pagrindines operų partijas Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre, dėsto dainavimą Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje, dalyvauja festivaliuose, yra tarptautinių konkursų laureatė. Jos balsas skambėjo Italijos, Rusijos, Ukrainos, Latvijos, Suomijos, Švedijos, Austrijos, Šveicarijos ir kitų šalių koncertų salėse. Atlikėjai pavaldūs įvairūs stiliai – barokinis, klasikinis, romantinis. O kaip parodė šis koncertas, Julija puikiai jaučia rusiško romanso dvasią.

Solistei akompanavusi pianistė Nijolė Baranauskaitė ne kartą yra laimėjusi respublikinių ir tarptautinių konkursų apdovanojimus. Tarptautiniuose dainininkų konkursuose ji dažnai įvertinama kaip geriausia konkurso koncertmeisterė. Puiki technika ir garso tembrų įvairovė leidžia Nijolei interpretuoti įvairių stilių muzikinius kūrinius. Jos subtilus ir kartu išraiškingas grojimas leidžia sublizgėti vokalui.

Rusų romansų, atrodytų, trumpų ir paprastų, atlikimas yra kupinas

netikėtų sunkumų. Čia viskas kaip ant delno – aistros, mintys, santykiai, atrodo, per kelias minutes atlikėjas nugyvena visą personažo gyvenimą. Romansas neatleidžia klastos ar melo, jis reikalauja visiško atvirumo ir nuoširdumo. Julijai pavyko pakerėti klausytojus subtilia intonacija, muzikiniu išraiškingumu ir artistiškumu. Kartu su pianiste N. Baranauskaite jos sudarė puikų bendraminčių ansamblį, pagrįstą ilgamečiu bendradarbiavimu. Jau pirmoji koncerte nuskaubėjusi A. Dargomyžskio „Malda“ pasižymėjo tobula kantilena ir intonacijos rafinuotumu. M. Glinkos romansas „Aš čia, Inezilija“ perkėlė klausytoją į egzotišką pietų šalį, ten, kur verda aistros, kur po mylimosios balkonu dainuojamos serenados.

Du C. Kiuji romansai „Carskoje Selo statula“ ir „Sudegintas laiškas“ pademonstravo abiejų atlikėjų sugebėjimą išreikšti jausmų gamą nuo rafinuotos lyrikos iki dramatizmo viršūnių. Klausytojai įvertino ir garso turtingumą, ir virtuozistikumą. P. Čaikovskio „Lakštingala“ ir A. Rubinšteino „Naktis“ atskleidė visą dainininkės vokalinį registrų

Nijolė Baranauskaitė, Julija Stupnianeck-Kalėdienė ir Irena Žilinskienė

G. MALKOVSKIO NUOTR.

grožį nuo gilių žemutinių iki aukščiausių gaidų.

Programos pabaigoje nuskaubėjęs A. Verstovskio „Senas vyras“ labiausiai atskleidė aktorines solistės galimybes. Romansas pasakoja dramatizmo kupiną istoriją apie ištekęjusios moters neapykantą senam vyrui ir aistringą meilę jaunam meilužiui. Per kelias minutes Julija nupiešė moters, pasimetusios tarp dviejų vyrų, portretą. Du identiškus romanso posmus dainininkė nuspalvino visai skirtingomis spalvomis. Pirmasis nuskaubėjo kaip iššūkis vyro pavydui, o antrasis – kaip švelniausias meilės prisipažinimas ir grožėjimasis meilužio jaunyste. Julija dar kartą įrodė, kad yra ir puiki aktorė. Vengdama perdėto teatrališkumo, paprastu gestu arba

veido išraiška ji gali perteikti įvairiausius jausmus.

Publika atlikėjų pasirodymą sutiko itin entuziastingai ir nenorėjo jų paleisti. Bisui skambėjo net trys romansai. Finaliniu koncerto akordu tapo Julijos senelės dažnai dainuota lopšinė, kurią dainininkė girdėjo būdama dar visai maža. Būtent senelės balsas ir muzikalumas smarkiai paveikė vėlesnį Julijos profesinį pasirinkimą.

Daug gražių žodžių nusipelno ir vakaro vedėja Irena Žilinskienė. Pati būdama pianistė, ji jautriai reaguoja į koncerto dramaturgiją, parenka ir papasakoja įdomias romansų sukūrimo istorijas.

Įsimenantis koncertas buvo dovana ne tik atlikėjų gerbėjams, bet ir koncertų išsiilgusiai Vilniaus publikai.

(Ne)pabėgti nuo teatro

„Apeirono“ teatro „Pabėgimas“

MIGLĖ MUNDERZBAKAITĖ

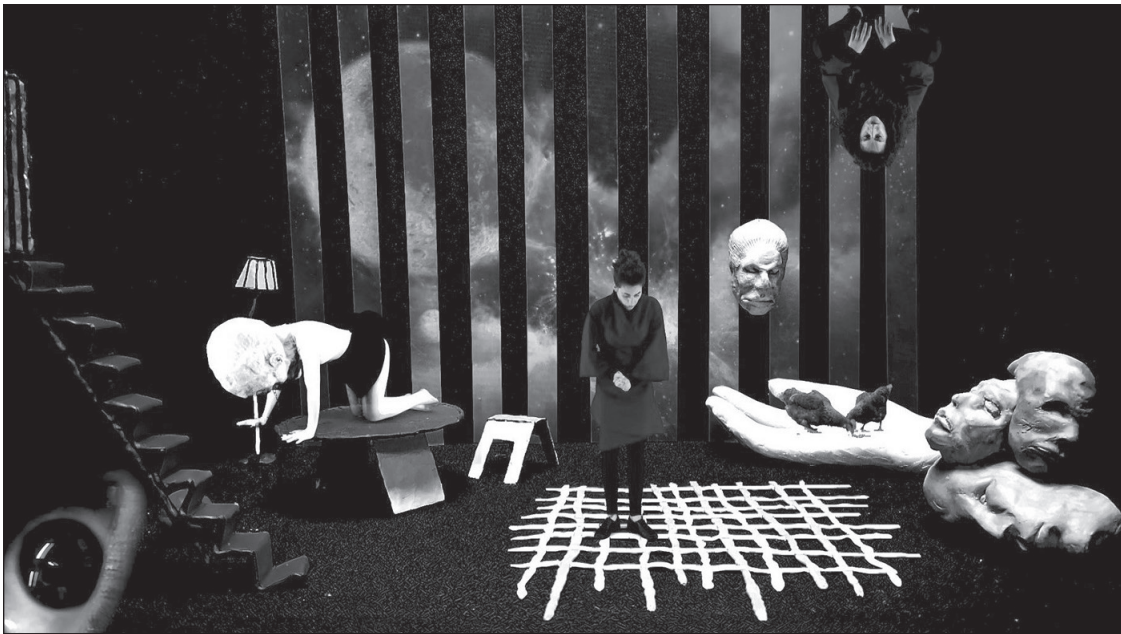
Daugiau nei pusmetį išgyvename laiką, kai, nors ir turint skirtingus tikslus, tenka ieškoti kitų, neįprastų būdų, kaip būti, išlikti, veikti – nuo neišvengiamai besikeičiančios mūsų buities iki darbų, mokslų ir kūrybinių veiklų. Vieniems tai sukelia tik nepatogumų, kiti bando susitaikyti ir „pragyventi“ šį laiką, dar kiti aplinkybių sukurtus išbandymus priima kaip galimybę atrasti. Teatro „Apeironas“ kūrybinė komanda jau karantino pradžioje suprato, kad vien transliuoti spektaklius ar rodyti sukaupą teatro archyvą nepakanka, reikia ieškoti kitos formos. Pirmasis bandymas buvo „Šiurpių“ serialas (tikėtina, kad jis dar nebaigtinis), kuriam adaptuotas improvizacijomis pasižymėjęs spektaklis pagal senųjų lietuviškų siaubo pasakų – šiurpių – motyvus. Siurrealūs pasakojimai, kuriami „besikarantinuojančių“ Gretos Gudelytės ir Eglės Kazickaitės, filmuoti tiek uždarose, tiek atvirose gamtos erdvėse, atvedė prie dar ryškesnės, drąsesnės teatro ir kino ribų refleksijos.

Dar nesibaigus vasarai pamačiau pačių kūrėjų pristatomą teatro ir kino kūrinį, medijų jungčių video-projektą „Pabėgimas“. Iš estetinės ir net techninės pusės kūrinio pavadinimas nurodo ir į tam tikrą pabėgimą nuo įprastinės teatro formos, tačiau visiškai nepersikeliant ir į kino mediją, kitaip sakant, bandant sudaryti sąlygas abiejų medijų raiškos

priemonių gyvenimui. Verta pabrėžti tai, kad šis projektas neturi nieko bendro su nufilmuotų spektaklių, dar kitaip vadintų televizininiais spektakliais, subžanru, prieš kelis dešimtmečius populiariu tarp TV žiūrovų. „Pabėgimas“ sukurtas per kelis kūrybinius etapus, vienas jų vyko Grenlandijoje, kitas – Lietuvoje.

„Pabėgime“ neatsisakoma teatrui būdingų elementų – kaukių, kostiumų, scenografijos, tačiau pasitelkiamos ir kino medijos galimybės – montažas, stambūs planai, efektai ir kt. Taip kūrėjos tarsi pasiūlo atvirkštinę teatre dominuojančios tendencijos, kai ekranas ir kino kamera tampa lygiaverčiu, kartais net vyraujančiu spektaklio komponentu, versiją. Minimais atvejais į teatro sceną kinas „įsiveržia“ per projekcijas, iš kulisų bei kitų erdvių transliuojamus vaizdus, siekiant atskleisti skirtingas kuriamo pasakojimo perspektyvas, jį dekonstruoti. „Pabėgimo“ projektas siūlo priešingą procesą – į kiną sinergiškai „įsibrauna“ teatriniai elementai. Toks sprendimas – ne pirmas istorijoje, bet tai tikrai gana gaivus oro gūsis tradicinių spektaklių įrašų prisodrintame šiandiniame teatro pasaulyje. Šiame medijų junginių kontekste galima prisiminti ir režisierės Gintarės Minelgaitės (dr. GoraParasit) spektaklius: *film noir* reflektavimą kūrinyje „Psycho“ ir komiksų – operoje „Alfa“.

„Apeirono“ kūrybinėje biografijoje „Pabėgimas“ reikšmingas ir kaip eksperimentų rezultatas,

R. BOLGOVO NUOTR.

„Pabėgimas“

patvirtinantis, kad kūrėjos Gudelytė ir Kazickaitė geba į kūrybinį procesą įtraukti ir kitų sričių menininkus.

„Pabėgimas“ – monologiškas kūrinys, susikonzentruojantis ne į siužetą, bet į jausmus, būsenas. Pagrindinį vaidmenį kuria Gudelytė. Nuo jos veikėjos nutoles pasaulis lemia pasinėrimą į pašąmoninius procesus, savirefleksiją. Pati „Pabėgimo“ pradžia skatina, nors ir tolimą, aliuziją į vieną žymiausių visų laikų personažų, bandantį pažinti save ir pasaulį (beje, taip pat santykinai izoliuotą), – Mažąjį Princą. Tiesa, čia pasaulis ne toks patrauklus kaip įprastai pateikiamas minėtos istorijos adaptacijose. Veikėją supa daug

šifruotinių, tiek jai, tiek žiūrovui ne iškart suprantamų ir atpažįstamų dalykų. Veiksmas kupinas ir ankstesniems šio teatro kūriniais būdingų simbolių, intertekstualių nuorodų, ekspresyvių, ironiškų intarpų, netikėtų kontrastų, kuriuose išryškėja žmogaus arba tiesiog vienišos, uždaros būtybės figūra. Ekrane sukuriamas atmosferiškas, įtraukiantis, vietomis net hipnotizuojantis vizualus turinys. Veikėjos vidinis pasaulis parodomas tiek per trūkinėjantį pasakojimą, tiek per vizualius bei garsinius pasirinkimus: Povilo Šorio sukurtas kaukes ir objektus, Polinos Nimrea ir Eikos Jankauskaitės kostiumus bei kompozitoriaus „Grid 707“ muziką. „Pabėgimo“

montažo sprendimai rodo Kazickaitės kūrybinius įgūdžius, su kuriais fragmentiškai susiduriame ir kituose „Apeirono“ pastatymuose.

Teatro ir kino kūrinys „Pabėgimas“ siūlo dar kartą pabandyti išjudinti skirtingų medijų ribas, ieškoti sąlyčio taškų, nesiekiant išlaikyti hierarchijos. Temos požiūriu kūrėjos plėtoja jau ne vieną teatro sezoną jas lydinčią asmenybės savirefleksijos temą. Šiame kūrinyje dėmesys sutelkiamas į kelis klausimus – kaip būti, išbūti tik su savimi, savyje, kaip susigyventi su ta savo dalimi, kurios iki galo nepažįsti, negali apibrėžti, ir kaip, pasikeitus kontekstui, atsitraukti nuo susitelkimo į save.

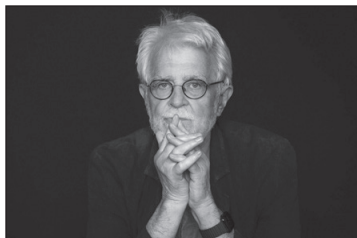
Premjeros

„Austerlicas“

Rugsėjo 23, 24 d. ir spalio 1 d. Jaunimo teatre įvyks lenkų režisieriaus Krystiano Lupos spektaklio „Austerlicas“ pagal W.G. Sebaldą romaną premjera. Pateikiame režisieriaus ir Audronio Liugos pokalbio fragmentus.

Noriu pradėti nuo paprasto klausimo. Koks buvo išpūdis pirmą kartą perskaičius knygą „Austerlicas“?

Tai buvo pirmasis mano perskaitytas W.G. Sebaldą romaną. Savo bibliotekoje turėjau keletą jo knygų. Susidomėjau šio rašytojo kūryba, net neprisimenu, kodėl kilo tas susidomėjimas. Vienas iš tuometinių mano studentų, kilęs iš Ukrainos ir studijuojantis Paryžiuje, kuris vėliau asistavo statant „Procesą“, pasiūlė perskaityti „Austerlicą“. Sakė, svajoja, kad perkėlčiau jį į teatro sceną. Jam atrodė, kad susidoročiau su šiuo uždaviniu ir šis projektas galėtų būti visapusiškai įdomus ne tik man, bet ir teatrui, kuriame jį statyčiau. Tad pradėjau skaityti romaną ir po kiek laiko sustojau, atidėjau pusei metų. Prisimenu, sakiau

Krystianas Lupa

L. VANSEVIČIENĖS NUOTR.

tam studentui, jog mane žavi, kad Sebaldas nėra tipiškas rašytojas, – jis visiškai kitaip mato tą AŠ, kuris kažką pasakoja arba bando tai daryti, kad kitaip žvelgia į žmones, kuriuos sutinka ir su kuriais mezga tarpusavio ryšius. Man tai atrodė savita, keista ir iki šiol nepažinta. Taip pat pastebėjau, kad be Thomo Bernhardo nebūtų Sebaldą. Be to vidinio monologo, mąstymo srauto, nepasiduodančio naracijai. Taip manau ir dabar, kai po „Austerlico“ perskaičiau visus kitus Sebaldą kūrinius. Naudodamiesi kalba nuolat mėginame plėtoti kažkokį pasakojimą. Bet procesai, vykstantys žmogaus smegenyse, iš esmės prieš tai maištauja ir rašytojas visada atsiduria tarsi opozicijoje tarp poreikio pasakoti ir proto kuriamų norų, sąveikaujančių su įvairiomis įžvalgomis, taip pat su tuo,

sakyčiau, vidiniu nekontroliuojamu ir nepasiduodančiu jokiai cenzūrai minčių sprogimu. Bernhardas pirmas ryžosi atskleisti šią opoziciją, tai, kas išsprogina ir kas nebūtinai yra racionalu, brandu, nebūtinai yra protinga. Bernhardas nekenė, sakyčiau, to dieviškojo prieš jį gyvenusių ir kūrusių rašytojų būvio, bandant save parodyti protingesnius, nei yra iš tikrųjų. Jiems buvo svetimas nebrandumas, iš esmės nepasiduodantis vadinamajai personos figūrai, kuriamai sėkmės siekiančio žmogaus. Galima teigti, kad šiuolaikinis rašytojas turi sunaikinti šią personą... Nežinau, kodėl stabtelėjau skaitydamas „Austerlicą“, nors mane knyga įtraukė. Tikriausiai todėl, kad pasakiau sau, esą to negalima perkelti į teatro sceną. Gal nusprendžiau, kad dar nesu pasiruošęs skaityti „Austerlicą“ kaip režisierius ir iškart galiu sau pasakyti, jog iš šio sumanymo nieko nebus. Kad tikrai to nesiimsiu, nes tai neįmanoma. Romane nėra nei įvykių, nei konfliktų, į kuriuos galima įsikibti. Tokia situacija tęsėsi kurį laiką, kol nepradėjau vėl skaityti. Po pertraukos „Austerlico“ skaitymas man tapo didele staigmena. Vėl ėmiau skaityti nuo pradžių ir atrodė, kad skaitau visiškai kitą knygą nei

ta, kurios turinys buvo likęs atmintyje. Viskas atrodė nauja. Su Bernhardu būna panašiai. Vidinio monologo tankynėje staiga pamatai, kad dalykai, kuriuos prisimeni, kažkur pasimeta, o išaiškėja visai kas kita. Ir nuo tada, kai Austerlicas, šis tarsi vampyriškasis herojus, gimęs Sebaldą vaizduotėje, atranda savo kelią, pirmąjį pėdsaką, paliktą Londono Liverpulio stotyje ir vedantį jį į Prahą, įžengiau į kažkokį naują kelią. Ir nebegalėjau nutraukti šio judėjimo, nutraukti romano skaitymo. Visa tai maždaug sutapo laike su tavo, Audroni, pasiūlymu imtis „Austerlico“. Tarsi perskaitei mano mintis, tarsi mūsų mintys teleportavosi, nes kaip tik buvau įsitraukęs į skaitymą ir antrą kartą turėjau sau atsakyti į klausimą, ar šį romaną, nepaisant to, kad jau buvau juo labai susižavėjęs, įmanoma įgyvendinti teatre. Ar teatras pajėgus parodyti tokius vidinius procesus?

Per repeticiją aktoriams pasakei, kad kalbant apie Holocausto temą negalima patirti meninio pasitenkinimo, nes yra neišvengiamas pralaimėjimas. Kodėl?

Todėl, kad meninio pasitenkinimo paieška neatsiejama nuo

asmeninių menininko troškimų. Ir dažnai jie laimi, nes labiau norime sulaukti sėkmės nei susirungti su tema. Šitaip ją apleidžiame ir išduodame, ypač jei tema reikalauja aukos. Man atrodo, kad tai yra ypatinga tema, reikalaujanti aukos. Darbo procese tam tikru momentu, pavyzdžiui, per antrą repeticijų etapą, dažnai apima baimė, ar tai, ką kuriu, bus patrauklu, įdomu. Ši baimė ir susirūpinimas savo sėkme dažnai mus verčia išduoti temą. Tada jaučiamės lyg prostitutės savo gildenamos temos atžvilgiu. Labai stipriai jaučiu Sebaldą pasi-priešinimą tam ir labai tai vertinu. Jei Sebaldas būtų galvojęs apie savo sėkmę, būtų rašęs patrauklesnius romanus. Tačiau jis atsako literatūrinio patrauklumo dėl aukos. Jei Sebaldas jos nepadarytų, tai būtų jo literatūrinio pirmtako išdavystė. To paslaptingo, vienišo, švelnaus ir kartais nerangaus žmogaus, kuris negali pasirūpinti savo sėkme, išdavystė. Ir man atrodo, kad dėl šios aukos tema yra išgelbėjama. Nepaisant to, kad Sebaldas jaučia pralaimėjimą, šios temos negalime apleisti. Dar ir todėl, kad negalime ignoruoti arba išduoti paties Sebaldą aukos.

PAGAL JAUNIMO TEATRO INF.

„Respublika“ žiūri mus

ATKELTA IŠ 1 PSL.

dažnių virpesiais susieja žiūrovus su aktoriais. Šokiui, *reivininimui* tenka svarbus vaidmuo ir spektaklio temų bei reikšmių kontekste. Tai įprastos veiklos (t.y. darbo, duodančio finansinių rezultatų) alternatyva. Buvimo būdas, iš kurio laukiama ne tik relaksacinio ar terapinio poveikio – jam suteikiama ir ritualinė reikšmė.

Spektaklio kūrėjų prieš penkerius metus pradėto eksperimento tikslas buvo išmėginti kiekvienam garantuojamų bazinių pajamų idėją. Atsitraukus nuo įprastinio ekonominių santykių reglamentuojamo gyvenimo į nuošalią vietą miške, norėta patirti ir patyrinėti, kokia veikla užims įprasto „darbo“ vietą. Dabarties pasaulio situacijos – ekologinės, ekonominės, demografinės – suvokimas kaip kritinės, netikėjimas revoliuciniais sprendimais, mėginimas ieškoti alternatyvų akligatvin patekusiai demokratiškai ir rinkos ekonomikai tapo spektaklio teminiu lauku. Tačiau vykstant eksperimentui tas laukas, regis, gerokai prasiplėtė. Gal tai ir buvo nenumatytas reivo poveikis, o gal tiesiog neišvengiamas gyvenimo uždaroje komunoje rezultatas, tačiau fokuse atsirado temos, tolimos globalinėms, bet turinčios didžiulės svarbos žmogaus būčiai. Kaip būti kartu? Kaip išsiveržti iš vienvietės? Kaip išsaugoti save neprarandant ryšio su kitais? Kaip ištvirti save ir kitą? Kaip susidoroti su destruktiviais ir autodestruktyviais impulsais? Ir dar vienas, paties spektaklio išeities taško padiktotas klausimas, kybantis virš viso dalyvavimo eksperimente ir spektaklyje lyg koks „viršūždavinys“: kas yra tikra? Kas egzistuoja iš tiesų? Kas yra tai, ką sukuriame būdami kartu? Ar dar tebesame tikrovėje, jeigu atsitraukiame nuo to, kas ligšiol sudarė mūsų gyvenimą?

Lenkų režisierius Łukaszas Twarowski (2017-ųjų LNDT spektaklio „Lokis“ autorius) surinko keturios aktorijų trupę iš įvairių teatrų – skirtingų kartų, su nevienodu vaidmenų ir žinomumo bagažu. Tačiau įspūdis toks, kad visi vaidmenų ir socialiniai bagažai liko anapus eksperimento durų, ir žiūrovai gali patirti gaivą, nedažnai patiriamą teatre, kylančią iš šių aktorių bendrabūvio. Nors tas bendrabūvis toli gražu nėra idiliškas. Greičiau priešingai. Iš pirmojo eksperimento etapo (grupės gyvenimo atsiskyreliškoje „komunoje“) parinkti epizodai, atkuriami spektaklyje, rodo būklę, kai kaukės jau nukritusios. Kai išlenda ne tik smulkūs erzinantys buitiniai įpročiai – kai atsiveria egzistencinės kiekvieno prarajos. Kai nebeįmanoma užgniaužti ir paslėpti to, ką paprastai užgniaužia kasdienybės ritmas ir paslepia mūsų butai, virtuvės ir miegamieji.

Scena iš spektaklio „Respublika“

Vaidybinę „Respublikos“ dalį ir pradeda tokios komunos bendrabūvio fazės epizodas. Žiūrovai jau būna apžiūrėję lokacijas, apsipratę su muzikos ritmu ir blausia šviesa, kai ekranas ima transliuoti nervingą sceną iš Bendros virtuvės. („Čia virtuvė ar virtuvės rekonstrukcija?“ – vėliau klaus viena spektaklio aktorių). Iš pirmo žvilgsnio juokingas buitinis konfliktas, nes kažkas, eidamas gulti, neišjungė šviesos. Bet jau po kelių replikų aišku, kad konfliktas šerdis toli gražu ne buitinė ir paprastai jo išspręsti neįmanoma. Airida (Airida Gintautaitė; paprastumo dėlei tegu būna įprastinė aktorių ir vaidmenų skirtis, nors „Respublikoje“ ji nėra nei įprasta, nei paprasta, o gana sunkiai apibrėžiama) lieja apmaudą lyg ir nesikreipdama nė į vieną konkrečiai. Tačiau greitai jos pyktis susiranda adresatus. Nelę (Nelė Savičenko),

kurios racionalumas Airidą veda iš pusiausvyros. Gedą ir Janeką (Gediminas Rimeika ir „TR Warszawa“ aktorius Jan Dravnel), kurių perdėtas, Airidos manymu, rūpinimasis vienas kitu veda iš kantrybės dar labiau nei jų aplaidumas. Komiškumo atspalvis lieka, bet negali pridengti egzistencinės nevilties ir vienvietės.

Panaši perspektyva veriasi bendraujant daugumai personažų: už šiek tiek komiškų situacijų, pokalbių ar nesusikalbėjimų rodomi geriau ar prasčiau slepiamas apmaudas, neviltis, beprasmybė, tuštuma, vienvietė, įtarumas, baimė. Kartais kelios tematiškai susijusios skirtingų veikėjų scenos sinchroniškai transliuojamos dviejose padalinto ekrano pusėse. Rasa (Rasa Samuolytė) ir Vainius (Vainius Sodeika) – įsimylėjęlių pora, kurioje abu įsitikinę, kad antrasis išeis iš proto. Net

švelniausiomis intymumo akimirkomis jie ginčijasi, katras iš jų išprotės pirmas. Tai bene vieninteliai išartikuliuojami jų santykio žodžiai. O Diana (Diana Anevičiūtė) ir Algis (Algirdas Dainavičius) gretimoje to paties ekrano pusėje susiliečia (pasinaudojant svetima metafora) tik tekstų viršūnėlėmis. Fizinis atstumas tarp jų lieka nenugalėtas. Dar viena pora, Augustė (Augustė Pociūtė) ir Ula (šokėja ir aktorė Ula Liagaitė), sutuokiamos per pačios komunos sugalvotą jungtinių ceremonijų žaliuojančiuose laukuose (ekrane rodomi anksčiau nufilmuoti kadrai). Ten pirmą kartą pasigirsta priešai (vėliau keletą kartų atsikartosianti spektaklyje): „Dovanoju tau savo meilę, dovanoju tau savo ramybę, dovanoju tau savo pasitikėjimą.“

Tačiau net ir idiliškiausi epizodai nėra galutinės atomazgos. Jų

dalyviai vėl atkrinta į juos kamujančias būsenas, grįžta prie savųjų įkyrių minčių. („Visi slepia gilumoje kažką skaudaus“, – sako Vainius.) Trumpam nugalėta vienvietė vėl sugrįžta, artumą, pasitikėjimą reikia laimėti vis iš naujo. Rytis (Rytis Saladžius) nepasitiki Komi (Miuncheno „Kammerspiele“ aktorius Komi Togbonou), tik dabar prisijungusiu prie anksčiau susiformavusios grupės, įtardamas, kad Komi iš jų visų šaiposi. Ir sykiu jam labai reikalingas Komi pripažinimas. Aktorius Martynas Nedzinskas leidžia savo personažui būti atviro cinizmo ruporu: jis tyčiojasi iš Komi, provokuoja santūriją filosofškai nusiteikusį Valių (Lietuvos rusų dramos teatro aktorius Valentinas Novopolskis), pirties scenose prisipažindamas mėgstąs seksą, bet jokių santykių. Valentinas neatsiliepia provokuojamas, tačiau dalyvauja gražiame epizode ant išpažinčių sofutės, draugišku galvos judesiu atsiliepdamas į Ryčio skundą dėl meilės stygiaus komunoje. Rasa, besirūpinanti Vainiui gresiančiu išprotėjimu, pati vis labiau grimzta į tapatinimosi su Diogenu (taip, antikos filosofu) beprotybę. Išpažinčių sofutė sukuria abipusio pasitikėjimo akimirkas tarp Rasos ir Nelės. („Myliu jų veidus, jie tarsi knygos, kurias aš skaitau“, – sako Nelė apie komunos gyventojus kitame išpažinčių sofutės epizode). Tačiau nuoširdaus pokalbio minutes keičia egoizmo, noro apriboti ar išstumti tuos, kurie kėsina į tavą gyvybinę zoną ar tavą ramybę, epizodai. Pirties scenoje Nelė sako Rasai, kad ši turinti pasitraukti iš komunos, nes savo kančia ir beprotybe rodo blogą pavyzdį ir taip užkrečia kitus. Ir gauna spjūvį į veidą.

Vis dėlto „Respublikoje“ nutinka ir sapniško grožio įvykių. Vieną spektaklio akimirką Diana (su aktoarei būdingu gebėjimu egzistuoti šiek tiek alternatyvioje nei visų kitų realybėje) netikėtai išeina iš kambarėlio ir eidama tarp žiūrovų pradeda ispanišką baladę apie balandę. Dianos balsą perima Caetano Veloso iš garsiakalbių, ir visą „Respublikos“ erdvę užlieja pietietiška atvira meilės ilgesio emocija. Komunos dalyviai kažkaip nepastebimai susirenka mažyčiame kambaryje stiklinėmis sienomis, kūnai pasiduooda draugiško švelnumo impulsui ir keletą akimirkų pro to akvariumo stiklą švyti momentinė šios bendruomenės rojaus vizija. Kitą neužmirštamą įvykį – jau gerokai vėlesnį, po visus apėmusios krizės įvardijimo – įskelia taip pat Anevičiūtės kuriama Diana (ar tai atsitiktinumas?). Visiems sėdint prie stalo Bendroje virtuvėje, iškėlusai sau prieš akis ji ima kruopščiai

Scena iš spektaklio „Respublika“

A. VASILENKO NUOTRAUKOS

NUKELTA Į 5 PSL.

Šokančio žiūrovo atvirumas sau

Lietuvos nacionalinio dramos teatro spektaklis „Respublika“

IEVA TUMANOVIČIŪTĖ

Łukaszo Twarkowskio spektaklyje „Lokis“ (LNDT, 2017) yra keliasdešimt minučių trunkanti šokio scena. Pagal ritmišką elektroninę muziką aktoriai sinchroniškai atlieka pasikartojančių, nesudėtingų judesių choreografiją. Paveikus spektaklio momentas skatindavo norą fiziškai prisidėti prie aktorių ir judėti kartu. Šis noras išsipildė spektaklyje „Respublika“ (premjera rugsėjo 3–5 d.).

Yra tokių kūrinių, apie kuriuos norisi kalbėti, ir yra tokių, kuriuose norisi būti. „Respublika“ priklauso pastarajai kategorijai – apie ją nesinori rašyti, nebent dienoraštyje, nes tai subjektyvi ir intymi patirtis.

Pirmiausia todėl, kad spektaklyje atkuriamos asmeninės kūrėjų patirtys, jiems dalyvaujant eksperimente. Jo esmė – su žmonių grupe atsiskirti nuo visuomenės, gyventi kaip savotiškai komunai gamtoje ir per subjektyvių patirčių refleksiją tirti ryšį tarp individo, bendruomenės, ekonomikos ir gamtos.

„Lokyje“ įvykio atkūrimo technika (*reenactment*) panaudota siekiant įsivaizduoti ir atkurti Bertrand'o Cantat ir Marie Trintignant tragišką vakarą Vilniuje. Suprasti, kas įvyko prieš tai, kai jis ją sumušė. Kartu kūrinyje pati vaidyba traktuojama kaip įvykio atkūrimas ir nuolatinis pakartojimas, itin pabrėžiamas keletą kartų perfilmuojant romantišką serialo „Koletė“ sceną.

„Respublikoje“ aktoriai atkuria ne kitus žmones ar personažus, bet patys save – tokius, kokius jie save atrado dalyvaudami minėtame eksperimente. Nors aktoriai kreipiasi vienas į kitą tikraisiais vardais, akivaizdu, kad asmeniniai bruožai ir santykiai tarp jų tik iš dalies atitinka tikrovę. Tačiau „Respublikoje“ svarbi ne tiek neaiški riba tarp dokumentiškumo ir fikcijos, kiek pati intencija tyrimo objektu pasirinkti save. Tokia kryptis ir žiūrovui brėžia vektorius į save. Jei būsi sau atviras, įdomiausia galvoti ne apie tai, koks buvo spektaklis, bet ką per jį

patyrei, jautei, supratai. Tam sukurtos palankios aplinkybės.

Pastangos pasiekti spektaklio vietą jau tampa šiokiu tokiu išbandymu, turint omenyje iš pradžių nerimą keliančią šešių valandų renginio trukmę. Į Kino klasterį žiūrovai įleidžiami panašiai kaip į naktinį klubą – užsegama apyrankė kaip ženklas, kad galima migruoti, bet kada palikti erdvę ir į ją grįžti. Taip pat įteikiamas vidaus erdvės žemėlapis su pagrindinėmis taisyklėmis. Iš jų geriausiai nuteikia: „Nerekomenduojama nervingai bėgioti iš vienos patalpos į kitą iliuziškai viliantis, kad pamatysite viską.“

Tarp daugybės spektaklių, kuriuose žiūrovai gali judėti ir įvairiais būdais dalyvauti, „Respublika“ išsiskiria taisyklių skaidrumu, nenorėjimu nei provokuoti, nei klaidinti žiūrovo, nei jo vesti, bet leisti iš tiesų pasirinkti, kaip patirti spektaklį, pabrėžiant, kad sėdėjimas ir žiūrėjimas į ekraną visai nereiškia pasyvumo. Tokiu atveju įspūdžių kokybę ir komfortą lemia individualus gebėjimas rinktis, o raminausiai veikia pakankamas laikas apsiprasti su erdve ir veiksmo taisyklėmis. Kiekvieną pertrauką didžėjaujantis aktorius-dalyvis primena, kas laukia toliau.

Kino klasteryje kaip filmavimo paviljone atkurtos sodybos, kurioje aktoriai atliko eksperimentą, erdvės: kambariai, virtuvė, pirtis... (scenografas Fabienas Lédé). Į akis krinta vietų buitiškumas ir interjero eklektika. Skirtingi baldai, patalai, indai – atsitiktinai suvežti daiktai, kurių jau nebeprireiks mieste. Ir nors veiksmas vyksta ateityje, nėra jokio *sci-fi* būdingo futurizmo, veikiau atvirkščiai – vyrauja įprasta, kasdienė, nušiurusi buitis.

Prasidėjęs veiksmas transliuojamas per du didelius ekranus, gerai matomus iš įvairių Kino klasterio vietų. Pažintinę kelionę į save tiriančią bendruomenę pradeda juodaodis vedlys (Komi Togbonou), kaip ir žiūrovas, stebintis dalyvių gyvenimą iš šono ir po truputį vis labiau į jį įsitraukiantis.

nesėkmingai, sriuba dingsta. Epizodas baigiasi iš kažkur išnirusiu filmuotu vaizdu: aktoriai išsirikiavę rudeniškai tuščiame lauke, visi vilki XIX a. pabaigos drabužius ir atrodo be galo tolimi.

Kas tikra, kas netikra? „Jei mes visi sapnuojam tą patį sapną, jis tampa tikrove“, – sako Ula. Vis dėlto tikrovė labiausiai priartėja per realų, literatūros nemedijuojamą, prisilietimą prie vienas kito. Emocinės krizės įtampos neištvėrę vienas po kito į šalto vandens baseiną žemyn galva šoka komunos nariai vyrai. Ką tik ištrauktus juos šluosto ir guodžia kitų komunos

A. VASILENKO NUOTR.

Scena iš spektaklio „Respublika“

Įsitraukti padeda elektroninė muzika (kompozitorius Bogumiłas Misala). Bet kada, ypač per pertraukas, užvedantis jos ritmas kviečia šokti. Tai, kad aktoriai dalijasi savo prieštaringu santykiu su tokio stiliaus muzika ir stovykloje vykusiais reivo vakarais, tik skatina pasiduoti pulsavimui. Trečiojo spektaklio dalyje belieka patirti reivą ir visa, kas kyla viduje ritmiškai judant vienam žmonių minioje. „Liūdna nėra blogai“ (*Sad is not bad*), – kaip sakoma daugiakalbiame spektaklyje.

Fizinis išsikrovimas padeda apmąstyti globalius klausimus, įkvėptus tokių mąstytojų kaip Yuvalas Noah Harari: kaip sugyventi bendruomenėje? Kaip egzistuoti daroje su gamta? Kaip būti, žinant, kad esi kenkėjas? Kaip spręsti žmonių tankumo klausimą, ypač ištikus ekologiinei katastrofai? Kas bus perkelti pirmi į kitus dangaus kūnus? Tuos klausimus provokuoja ne tik veikėjų dialogai, bet ir per ekranus bėgančios teksto eilutės: ištraukos iš mokslinių veikalų, istorinių tekstų, utopinių ateities scenarijų, netikrų žinių ir pan. (dramaturgė Joanna Bednarczyk). Šokis padeda

ir pakliuvus į analitinį paralyžių, kai be perstojo apmąstomas tas pats klausimas, nerandant išeities, ir apima bejėgiškumas, beprasmybė, tuštuma.

Be globalių problemų, kiekvienas veikėjas išgyvena mikro-dramą, ieškodamas savo vietos bendruomenėje, pažindamas save tarp kitų. Aktoriai-dalyviai išryškina bent po vieną savo asmenybės bruožą: principinga, priekabi, idėjų bokštus mintyse renčianti Airida (Gintautaitė), jausmus slopinanti Nelė (Savičenko), į bet kokiį įžeidimą atsakanti: „bet aš nepyksiu“, nihilistas, viskuo nepatenkintas Martynas (Nedzinskas), „atsipūtę draugeliai“ Gediminas (Rimeika) ir Janas (Dravnelis), trys įsimylėlių poros: paslaptinga Ula (Liagaitė) ir emocinga Augustė (Pociūtė), drąsi, įžūli Rasa (Samuolytė) ir *idée fixe* karščiuojantis Vainius (Sodeika), jautrioji Diana (Anevičiūtė) ir aplinkai svetimas Algirdas (Dainavičius); žmogus-profesija (TV vedėjas) Rytis (Saladžius) bei drovus, „nežinau“ kartojantis Valentinas (Novopolskis).

Be to, Valė sapnuoja sapną, arba net ne sapną – tai apsvaigusios sąmonės kelionė (*tripas*), kurioje veikėjai sutinka savo baltai vilkinčius antrininkus iš praeities. Trečiojo dalyje – reivo vakarėlyje – aktoriai dalyvauja svečių iš tolimų laikų pavidalais, nes veiksmas persikelia į kiekvieno šokančiojo sąmonę, susiliejančią į kolektyvinę sąmonę (iš kurios „iššoka“ istorinių atsiskyrimą nuo visuomenės ir savitas taisykles propagavusių bendruomenių nariai bei kiti personažai).

Spektaklyje Twarkowskis derina skirtingų menų stiprybes – aktorių iš teatro, stambų planą iš kino, erdvės estetiką bei galimybę judėti žiūrovui iš vizualiųjų menų, – kad užduotų šiuolaikinius klausimus apie prieštarinę individo santykį su visuomene, ekonomika, gamta ir pačiu savimi. „Respublikoje“ žiūrovai gali patirti visa tai, ką matė „Lokyje“: ne tik per ekraną stebėti raudonai apšviestais koridoriais klaidžiojančius melancholiškus veikėjus, bet ir patys pasivaikščioti po sceną, filmavimo aikštelę, klubą, sapną, praeitį, ateitį ir... save.

ATKELTA IŠ 4 PSL.

tyrinėti senovinės lėkštės dugną ir, matyt, šio keisto veiksmo sukeltas kitoje ekrano pusėje atsiranda toks pats stalas su jį supančiais valgytojais. Tie patys aktoriai, tik vilki užpraeito šimtmečio drabužiais ir atrodo lyg iš Čechovo pjesės. Diana sako jaučianti, kad kažkas skaito – rusiškas knygas. Abu šimtmečiai bando susikalbėti, bet negirdi vienas kito. Ant stalo atsiranda laidinis telefonas, tačiau susikalbėti vis tiek nepavyksta. Abu stalai bando pasiūlyti vieni kitiems sriubos, bet irgi

narių (tos gelbėtojos čia daugiausia moterys) rankos. Išblyškusiuose, išsigandusiuose veiduose likęs tik pasidavimas šitam rūpesčiui.

Visi šie ir daug nepaminėtų „Respublikos“ epizodų gali būti suvokiami kaip srautas reivavimo seansų, iš kurių išnyrama priešpaskutinėje, racionaliausioje spektaklio dalyje. Visi dalyviai vėl toje pačioje virtuvėje, kurioje viskas ir prasidėjo. Tik dabar čia vyksta ideologiniai debatai – sugrįžtama prie ideologinės eksperimento pusės. Kas sugriovė SSRS („reikėjo nugriauti sieną, nes už jos buvo indaplovės ir džinsai“), kodėl neįmanoma suderinti

ekologijos ir ekonomikos („neįmanoma galvoti apie BVP ir apie ekologiją“) ir kodėl skurdo negalima naikinti („nes visiems išteklų neužteks“), aiškina velnio advokato poziciją ir čia užėmęs Martynas. Janekas siūlo leisti „Respublikos“ modeliu pasinaudoti ir kitiems. „Tai yra dvigubas mechanizmas, – perspėja Airida. – Išlaisvinimas, bet ir išstūmimas.“

Po ilgos pertraukos, jau gerokai po vidurnakčio, ištvėrusieji žiūrovai gali dalyvauti paskutinėje reivavimo valandoje kartu su aktoriais. Tekstas ekrane modeliuoja politinę situaciją Europoje po keliasdešimties

metų (socialiniams neramumams malšinti kuriama specialaus ritmo muzika, smegenų inžinerija gydo nuo ksenofobijos). Iš elektroninės muzikos srauto išryškėja arabiški ir angliški ramybės linkėjimai. Keistais, teatralizuotais kostiumais vilkintys aktoriai šoka tarp žiūrovų. Ir vėl nuskamba „I give you my peace, I give you my trust, I give you my love.“ Ilgas „Respublikos“ ritualas baigiasi. Kaip ir kiekvienas ritualas, Twarkowskio ir *Co* seansas veikia dalyvų tiek, kiek dalyvis jame dalyvauja.

ALMA BRAŠKYTĖ

Revizionierius

Meditacijos apie Roberto Narkaus parodą „Valdyba“ galerijoje „Vartai“

LINAS BLIŠKEVIČIUS

Roberto Narkaus personalinė paroda „Valdyba“ iškart sulaukė pasipiktinusių žvilgsnių ir nepasitenkinimo dėl to, jog esą čia tiesiog prikrauta šiukšlių, įvairiausių daiktų, statybinių medžiagų, meniškos aplinkos rekvizitų. Tas pasipiktinimas kai kam kyla vos tik užėjus į galeriją, kurios pirmoje salėje iškart įvyksta stiprus daiktiškumo smūgis, vėliau saldžiai peraugantis į nuosaikų ir šiuolaikinę meninės raiškos madą atitinkantį estetiškumą. Parodos esminis dėmuo – stambaus formato fotografijos – lyg sugrįžimas prie šaknų, jungiamas su studijos, kurioje, matyt, gimė kiti projektai, daiktais. Iš jų konstruojama instaliacija, įrėminanti įprastą mediją, taip ją išplečianti į erdvę. Bet yra ir nežymaus pasislaptymo – vienas kūrinys, matyt, neatitikęs bendros kompozicijos, eksponuojamas užverstas.

Parodos anotacijoje išlaikomas poetinis atvirumas, nes šie ekspre-syvūs „natiurmortai-avatarai“ galbūt yra „menamos organizacijos, komiteto ar valdybos nariai, pozuojantys korporatyviniam portretui“ (parodos anotacija). Nors tam tikri principai, pagal kuriuos veikia šiandieninis korporacijų pasaulis, gali būti sutapatinti su meninėmis strategijomis, vis dėlto tokia analogija yra ir gan pretenzinga, ir produktyvi. Pagavus ją, išryškėja panašumai, kurie parodą verčia analizuoti kryptingai, gal net šiek tiek angažuotai. Pabrėžiant sisteminius sraigtelius, neoliberalistines būtybes, vis bandoma susaistyti jas su antropomorfizmais, bet nusiėmus ideologinius akinius tenka pripažinti, jog realiai tai tėra daiktai, o fotografijos – prekės.

Pagal JAV teisinę tradiciją korporacijos turi tokias pačias teises kaip ir žmogus. Precedentas įvyko dar XIX a. pabaigoje, kai buvo nuspręsta korporacijoms suteikti tokią pat teisinę apsaugą kaip ir individams, kaip tik dėl to, jog korporacijos susideda iš individų. Tačiau atsiradusia pataisa buvo siekiama užtikrinti tam tikras pilietines teises. Narkus susikuria savo korporaciją, kaip skirtingus elementus jungiančią organizaciją, kurią pasitelkdamas elgiasi subversyviai, kaip ir didieji aštuonkojai, kurie, savo čiuptuvais apraizgę globalų kaimą, nuolat ką nors slepia – ar tai būtų ofšorinės sąskaitos, ar koks nors masinis apnuodijimas, ar povandeninės lobizmo srovės didelių pastatų koridoriuose.

Jeigu parodos objektus laikytume korporatyvinių asmenų analogijomis, tuomet, pagal šią logiką antropomorfizuodami daiktus, į juos turėtume pažvelgti ne tik kaip į ekonominės sistemos darinius, bet ir kaip į žmones, turinčius savybes.

Ekspozicijos fragmentas

Tad parodoje jau galima įžvelgti dvi interpretacines plotmes. Pirmoji – pagal ekonomiką kaip mokslą apie pasirinkimus. Tai leidžia susaistyti parodą su etiniais klausimais ar kultūriniu antstatu, *habitus*. Išnyra pragmatinis dėmuo, kai meno įvykis turėtų atitikti ekonominę logiką, t.y. nešti pelną, kurti pridėtinę vertę. Tiesa, yra įprasta meną laikyti savaime kuriančiu pridėtinę vertę, ginčijantis tik dėl jos dydžio. Tačiau visuomet galima apskaičiuoti viso ko kainą ir realią vertę. Net ir žmogus turi savo kainą, kurią galima apskaičiuoti sudedant jo auginimo, išsilavinimo, sveikatos apsaugos išlaidas ir palyginant su jo įnašu į sukuriamą vertę. Tik tokio apskaičiavimo veiksmas šiek tiek nepadorus, todėl norisi keliauti kiek kitu keliu.

Šios parodos daiktų organizacija ir jos vizualinė semiotika suponuoja, jog čia esama tam tikrų daiktų telkinių, kurie yra menininko studijos daiktai arba jo

„natūralūs ištekliai“. Dėl šių išteklių meno lauke vyksta konkurencinė kova, todėl menininkas, norėdamas kurti meną, neišvengiamai turi stiprinti savo pozicijas. Tačiau korporatyvinis pozicijų stiprinimas, remiantis konkrečiais pavyzdžiais iš mūsų purvino, bet produktyvaus kapitalistinio pasaulio, leidžia prisiminti, jog net ir mene egzistuoja patologinis pelno ir galios siekis. Tai atsispindi įvairiose meninėse organizacijose, institucijose, kovojančiose už savo svorį meno istorijoje ir už eilutes Kultūros tarybos projektinių lėšų skyrimo dokumentuose. Ir vis dėlto yra kažkoks dėmuo, kuris čia turėtų išsinerti iš banalios pragmatikos į vertybinę sistemą.

Antroji interpretacinė plotmė – žmogiškoji. Iš korporacijų dažnai reikalaujama socialinės atsakomybės, tačiau, kaip parodo istorija, jos šiuos klausimus sprendžia fasadiškai ar net psichopatiškai. Pastarąją savybę joms priskyrė kanadiečių

dokumentinis filmas „The Corporation“ (2003). Jo kūrėjai, remdamiesi minėtu teisiniu statusu, analizavo korporaciją kaip žmogų ir padarė išvadą, kad jis psichopatas. Išties, pasižiūrėjęs holivudinę propagandą, tokius filmus kaip finansų krizę nagrinėjantis „The Big Short“ (2015) ar visos Žemės planetos apnuodijimą teflonu „Dark Waters“ (2019), kitokio jausmo kaip neapykanta korporacijoms ir negali jausti. Tikrai kartais atrodo, jog tik tuomet, kai tai pasitarnauja jų esminiam tikslui, – pelno ir galios siekiui, – korporacijos prisiima socialinę atsakomybę bambukinių šiaudelių ar stendų eitynėms už žmogaus teises forma. Tad Narkus, pripažindamas, jog veikia kaip neoliberalios sistemos sraigtelis, bent jau yra nuoširdus ir, matyt, jam dar toli iki tos psichopatiškos neoliberalios sistemos dvasios. Jis veikia priešingai nei kai kurie kiti socialiai angažuoti meno projektai, siekiantys spręsti ar bent

Ekspozicijos fragmentas

jau viešinti sudėtingas problemas. Pastaruoju metu itin pagausėjo stiprus socialinio aktyvizmo mene dėmuo, primenantis keistą šiuolaikinį ritualą – palaikymo apeigas su visomis tam reikalingomis procesijomis, taip lyg išreiškiant kažkokias vertybines pozicijas ir mąstymo progresyvumą, atsidavimą. Tačiau tokios apraiškos gali liudyti ir kiek purvinesnę pusę – čia galima įžvelgti galios kaupimą, siekį sukurti moralinį kapitalą, poziciją, iš kurios būtų galima teisti ir kritikuoti, bet nesukuriant jokių svartų toje galios pragmatikoje, kurioje galėtų įvykti realus pokytis. Tai atitinka neoliberalią logiką, o šios parodos logika veikia kiek kitaip.

Tenka pripažinti, jog gyvenimas pagal engėjiškos sistemos taisykles yra neišvengiamas, nes, kaip minima anotacijoje, į parodos struktūros dalis galima žvelgti ir kaip į nieko bendro su žmonėmis neturinčias gyvybes formas, sprendžiančias mūsų likimus nesibaigiančioje vaizdo konferencijoje. Iš karto atsiranda keistas prisiminimas apie Adolfą Eichmanną ar korporacijų kolaboravimą su diktatūromis, demokratinių valstybių įsiveržimą į kitas šalis, siekiant patenkinti įvairių karinių industrijų, energetikos ar bananų importo kompanijų interesus. Taip šiuolaikinis žmogus, turėdamas šiuolaikinių vergų surinktą telefoną, vaikų pasiūtus sportbačius, ateina į socialiai angažuotą meno renginį, kaip tikras aktyvistas nusiperka indulgenciją – atleidimą už nuodėmes – ir jaučiasi kažką padaręs. Ir čia tenka įžvelgti, jog kartais po įvairiomis pozicijomis slypi sistamai patogus „nepaklusimas“, leidžiantis ją kritikuoti ir toliau naudotis jos kuriamomis gėrybėmis bei maloniais gyvenimo patogumais be jokių moralinių skrupulų.

Vis dėlto Narkaus strategija atvira ir leidžia šią prieštarą ironizuoti, parodos žingsnis dar gilesnis ir visai nesvarbu, atsitiktinis ar tyčinis, itin gerai apgalvotas ir referuojantis į ką nors, kas žinoma tik pačiam autoriui. Jei šio teksto logika bent kiek pagrįsta ir už tokios pesimistinės vizijos slypi kokia nors prasmė, akivaizdu, kad ji gali paveikti parodos supratimą taip pat puikiai, kaip ir rudeninės nuotaiškos, kurias praturtina nesibaigiančių katastrofų serijos, apokaliptinės vizijos. Narkaus objektų organizacija ir jų sintezė su fotografijomis, papildyta daiktų sužmoginimu ir žmonių sudaiktinimu anotacijoje, atrodo atspindinti realią padėtį ar bent jau nurodo į tam tikrus jausmus, kurie kyla žiūrint į daiktų gartinimą, šiuolaikinę stabmeldystę ir sistemų patafiziką ar mąstant apie tai, kodėl garsusis Unabomberis ėmėsi siųsti bombas į universitetus.

NUKELTA Į 7 PSL.

Netvarumo būseną

Dainiaus Liškevičiaus paroda „Susisaistymas su vieta“ galerijoje (AV17)

AISTĖ KISARAUSKAITĖ

Atrodo, kad pasaulis prasideda iš naujo. Prasideda kita realybė. Nebūtinai geresnė, tikėtina, kad priešingai. Tačiau apsimesti, kad niekas nepakito, ar žūtbut bandyti susigrąžinti, išlaikyti buvusią būseną tiesiog neadekvatu. Taip, kaip buvo, jau nebus. Šis rugsėjis kaip niekad atrodo pereinamasis periodas, kai ateitis skendi rudeniniuose rūkuose. Viskas persmelkta pokyčių ir galima pamanyti, kad štai, reikia sekti šią emociją, jos vedami rašyti, ir tekstas taip pat bus kitoks, naujas. Tačiau įprastos raiškos formos (ar tai būtų žodžiai, ar vizualiojo meno kūriniai) taip greit nepaklūsta impulsams, tenka plūktis ieškant atitinkamų formų, galbūt ir medžiagų. Parodos, gausiai atsidarančios rugsėjį, yra to perėjimo liudytojos: numatytos ir, greičiausiai, sugalvotos dar anuo, ramaus gyvenimo laikotarpiu, vėliau patyrusios transformacijas dėl įvairiausių iškilusių karantino sunkumų ar potyrių, iš paskutiniųjų bandančios atliepti šiandieną. Dainiaus Liškevičiaus paroda „Susisaistymas su vieta“ galerijoje (AV17), man rodosi, kaip tik antrina šiai netvarumo būsenai.

Tačiau prieš apžvelgdama parodą pažymėsiu pradinę nuostatą – šiuo metu neatrodo tikslinga rašyti aštrią kritiką, nurodyti kūrinio (parodos) silpnynes ar stiprybes, nes ir kriterijai taip pat skendi formavimosi rūkuose. Kai kurie gali būti aiškiai pasenę, kai kurie galbūt liks styroti kaip pamatai būsimybei, tačiau net COVID-19 pandemija yra per artimos, kad būtų galima suvokti jos

proporcijas. Gal ji – tik antropoceno nešamos pabaigos dalis, o gal atskiras ruožas, palikiantis pėdsaką kaip Rugsėjo 11-oji.

„Niekada daugiau neatidarinsiu parodų rugsėjį!“ – sako Liškevičius, pasakodamas, su kokiais sunkumais susidūrė ruošdamas parodą per vasaros atostogas.

Vasaros Liškevičiaus parodoje mažai, nors, atrodo, jis šį kartą dėmesį sukoncentravo į vietą, sodybą, kurioje ir leidžiamos vasaros atostogos. Tiesa, tai nėra visai naujas radikalus kūrybinis posūkis, susisaistymas su žeme (ar Žeme) jau buvo tirtas jo projekte „Ramybė“ (2014). Liškevičius ganėtinai nuoseklus, bet kartu jautriai reaguoja į aplinkos pokyčius. Ir gerai, nes vis dar kalbėti apie sovietmetį ar dešimtą kartą ardyti namų spintą atrodytų lyg užsistovėjęs vanduo.

Taigi, vasaros čia mažai, galima spėlioti, ar tai rudens vidurys, o gal ankstyvas pavasaris, nors gali būti ir lietinga vasara, kai vakarais reikia užkurti židinį, o prakuoms naudoti seni „Šiaurės Atėnų“ numeriai. Tokį performansą atlieka Liškevičius per atidarymą, užkurdamas židinį galerijoje ir taip įvesdamas mums jau pažįstamą herojų – save, o netrukus – ir menininkus: aptikęs laikraščiuose jų pavardes, kviečia juos palikti žiūrovų gretas, primindamas, kad visi mes esame dalyviai. Einant į parodą buvo galima pagalvoti, kad matysime menininko sodybos interpretaciją, tačiau iš tiesų konkrečios sodybos parodoje nėra. Dvi didelės fotografijos (kaip ir videoprojekcija) tik pabrėžia vietos abstraktumą. Sustingusiuose kadruose – šakų krūva, dūmai,

medžiai, žolė, šviesa. Taip pat Liškevičiaus parodoje iš tiesų nėra jokio konkretaus metų laiko, apskritai jokio laiko, jis greičiau mitologinis, kur pasakojimo pradžią „seniai seniai“ pakeičia „dabar“. Visos vietos ir laiko žymės ištrintos kaip Bėlos Tarro filme „Turino arklys“ (2011). Liškevičius nuo savo ankstesnių projektų nusisuka radikaliai, remiasi ne istorijos tyrimu, o nusikelia į mito ar tiesiog bevardį pasaulį.

Tačiau čia yra pelėda (į kurią galima žvelgti ir kaip į mitologinę būtybę). Turbūt aukštai prie sienos pritvirtinta bažnytinė konsolė skirta jai, o gal taip niekad ir nepasirodančiam Dievui. Menininkas kūrėna senus laikraščius, o tapyti paliko kitiems šios bendros Žemės sistemos tinklo dalyviams, nematomoms ir matomoms rūšims. Šiuo atveju – pelėdai, kuri pliuptelėjo išmatas tiesiai ant tam paruoštos švarios paveikslų drobės. Greta stovi įspūdingos žalvario žvakidės, tiesdamos savo aštrius smaigus į dangų. Lyg kosminių laivų flotilė, pasiruošusi palikti Žemę ir transformuotis į ateities miestus, duoda suprasti menininkas. Lyg transliuotų pagalbos šauksmą, pridėčiau savąją interpretaciją.

Už nugaros autoriui, plušančiam prie židinio, guli nulaužta obelis. Tikra, dar kvepianti, beveik užimanti vieną iš galerijos ekspozicinių erdvių. Nulaužta prieš parodą, ji, kaip teigia Liškevičius, tapo įvykiu, leidusiu parodai atsirasti. Gulintis miręs medis liudija įvykį, pabaigą, tik ne Bėlos Tarro, net ne „Saulės ir jūros“ pasaulio pabaigą, kuri nepastebimai persmelkia įprastą gyvenimą. Liškevičiaus

ir paprastų pranešimų, laiko ir industrinio gamybos būdo ar tiesiog nusidėvėjimo pėdsakų visuma siūlo tikėjimą, kad menas įgalina socialines, politines ir ekonomines reformas, o kartais ir tampa jų katalizatoriumi. Tačiau, kaip mus moko istorija, įvairios meninės strategijos tampa engėjiškų galių įrankiais, avangardine politika, kurios pasekmė – performatyvus posttiesos pasaulis. Matyt, todėl menininkai ir laikomi vizionieriais, nes dažnu atveju jų rankomis kuriamos naujos teorijos virsta politinėmis strategijomis, pamažu paverčiančiomis pasaulį anonimiška „nevieta“, visuma be tapatybių, be santykių, kažkur „tarp“ kažko. Ne, tokiai vizijai pritari nesinori. Čia kaip ir bet kurioje sistemoje dalyvauja objektyvumo iliuzija, suformuota esamų idėjų ir formų, kaip nauja samplaika, pasiūlanti vartotojui schemą, kurios viduje galima atrasti įvairias interpretacines variacijas. Problema tik ta, kad ir liekama uždaroje sistemoje, įsikalinus savo pastovaus trūkumo

Dainiaus Liškevičiaus performansas atidarymo metu

L. MILKINTĖS NUOTR.

pasaulis trupa atskirais fragmentais, nesijungiančiais tarpusavyje, panašiai kaip pasaulis trupėjo viename geriausių 8-ojo dešimtmečio *fantasy* žanro filmų „Bėgalinė istorija“, pastatytame pagal to paties pavadinimo Michaelio Ende's romaną. Šiame filme viską rijo begalinė tuštuma. Būtent tuštumos Liškevičiaus parodoje yra ypač daug. Net nežinia, ar yra toji pelėda. Gal ji tik buvo kadaise. Paliko pėdsaką ir prapuolė, kaip jau išnyko daugybė gyvūnų rūšių. COVID-19 ir antropoceno akivaizdoje net vaikystės knygelė, kurios iliustraciją menininkas naudoja tapetams (dar vienas parodos eksponatas), atrodo lyg pranašystė: „Žemėje negali būti gyvybės!“ – sako marsiečiai.

Kūrendamas „Šiaurės Atėnus“ menininkas atlieka vieną svarbiausių dabarties veiksmų – bando supleskinti giliai įskiepytą gamtos ir kultūros perskyrą, graikišką logocentristinę pasaulėjautą, rūstaus krikščionių Dievo nubrėžtą

žmogaus (vyro) viešpatavimą. Donna Harraway siūlo kurti naujus, ne linijinius, o nariuotakojiškus, čiuptuvinius pasakojimų tinklus, priimti hibridus, leisti neišvaizdžiausiems herojams veikti. Frankenšteinai turi gyventi, kvėpuoti, kalbėti savo nauja kalba. Kaip jau minėjau, dabartis neleidžia vertinti, todėl nežinau, ar Liškevičiaus trupantis punktyriškas pasakojimas, sudarytas iš skirtingų, tarpusavyje gyvybingai nesujungtų dalių, yra mūsų pasaulio pabaigos liudijimas, ar Frankenšteinas, kuriam nepavyko įkvėpti gyvybės. Ar viduryje ekspozicijos gulinti obelis yra nejučia atsiradusi klišė, ar pranašystė. Tą parodys laikas. Mūsų laikas. Nes parodoje laiko nėra. Bet yra aiškus senųjų veikimo, mąstymo būdų atsisakymas. Nežinios akivaizdoje tik tai ir įmanoma.

Paroda veikia iki spalio 10 d.

ATKELTA IŠ 6 PSL.

Iš pažiūros Narkaus parodoje skleidžiasi atsitiktinė tvarka, kelianti sisteminio neišvengiamumo įspūdį, chaotišką sistemingumą ir objektų pergalę prieš jų kūrėją ar suvokėją. Tokiai kūrybai galima pasitelkti apofenišką metodą, leidžiantį įžvelgti tam tikras struktūras, kur jos nebūtinai egzistuoja, ir atsisakyti intencijų reikmės. Fotografijos, kaip ribas turintys objektai, virsta instaliacijomis, taip įaugdamos į galerijos kūną, o šis jau pasakoja ir apie pačią meno sistemą bei jos veikimo principus, o čia ir viso meno lauko dinamika ir šizofrenija, sąmokslų teorijos. Parodoje slypi atvirumas, kurį galima išreikšti per žiūrovo galimybę atsitiktinėje, bet visa apimančioje daiktų ir aplinkybių konfigūracijoje išryškinti tam tikras fiksuotas prasmes, dėsningumus, taip radikaliai išplečiant kūrinio prasmę, potencialą ir dekonstruojant ideologinį antstatą, kuris įgauna kone senovišką, sakralią kokybę.

Savastingai dailūs objektai, dailiai gulėdami ar kitaip išdėstyti, suaktyvina smegenis, nes verčia ieškoti nuorodų, sukeldami tokią pažintinio proceso pradžioje esančią tuštumą, kurią norisi užpildyti žiniomis ar bent jau kažkokiu menku supratimu. Objektų medžiagiškumas ir jų įvairovės tarpusavio ryšiai, pavienių daiktų semantika, į tuštumą kaip vandenyną įtekančios nuorodų upės. Meninis įvykis atitinka releacinę atmintį, kai atsiminimas smegenyse sukuriamas iš dviejų perceptų, pavyzdžiui, objektų, kvapo ar įvykių. Paroda, veikdama kaip geras patiekalas iš pavienių ingredientų, sukuria tam tikras daiktų organizacijas, jų ryšius ir tarpusavio santykių reprezentaciją, kurią kaip tam tikrą dėsningumą atrandantis suvokėjas suformuoja savo galvoje bendrą patirtinį įvykį, naujas neuronų jungtis, atmintinį vaizdinį, dokumentuojantį dabartinės meno ar pasaulio sistemos tvarką. *Arte povera* stilistika, prierašumas prie paprastų objektų

pilnoje sąmonėje (ar niekada holiistiškai neatsiskleidžiančioje sistemoje). Vis dėlto ši meninė strategija nuteikia pesimistiškai, liudydama, jog jau nebegalime įsivaizduoti sisteminės alternatyvos, o buvę vizionieriais menininkai susitaiko su esama struktūra, ir pavieniai išsišokimai bus marginalizuojami, nuskausminami, suvalgyti ir paversti ideologiniais prekės ženklais, kuriuos pardavinės tos pačios korporacijos, siekdamos pelno ir galios.

Panašu, kad parodos estetiškos poveikis liks priklausomas nuo patyrimo akto, kiekvienam žiūrovui savaip patiks ar nepatiks. Tai nėra išskirtinai būdinga Narkaus kūrybai, bet apskritai menui, tačiau būtent šioje parodoje ryškus šiuolaikinis pozityvistinis-maginis mąstymas, objektų triumfas ir komercinio stiliaus derinimas su jį lydinčia autonomiška daiktų ikonografija, šiokiu tokiu purvinumu, leidžiančiu įžvelgti ne tik sistemas, bet ir pačią tikrovę bei jos fasadus. Ironiškai pesimistišką (matyt, dėl

to rudens) kvazirealistinį raiškos būdą šiek tiek romantizuoja fotografijų estetika, taip tik dar labiau sutaidydama ir nuskausmindama dalykų padėtį. Tai priverčia mąstyti – elementarios ir paprastos kūrybinės strategijos teikia peną daugiasluoksniame suvokime, galimybei žvelgti iš įvairių kampų, disciplinų, istorinių plotmių, meno srovių. Tai kokybiškos parodos požymis. Mums telieka kuo geriau pažinti visokias sistemas, kurios jau yra virš mūsų, kurių mes nebevaldomame ir kurių vaizdiniai tegali būti redukuotomis nuotrupomis, niekada neatspindėsiančiomis visa apimančios metasistemos kompleksiskumo. Šiuo metu tegali būti organizacinis vienetas, bet ne visuma, už nieką neatsakingų, bet maištaujančių individų bendrija, bet ne visuomenė, objektų telkiniai, bet ne *Gesamtkunstwerk*.

Paroda veikia iki spalio 10 d.

Šalia ir už tapybos

Povilo Ramanausko paroda „Keliaujantis potėpis: hibridai“ Pamėnkalnio galerijoje

V. NOMADO NUOTRAUKOS

RITA MIKUČIONYTĖ

Povilas Ramanauskas man yra tar-tum menininkas statytojas, laisva-sis meno mūrininkas, jis nuosekliai renčia savuosius tapybos maldos namus, pasitelkdamas ryškias-palvius, akrilo ir purškiamaisiais dažais dengtus skaidraus lanks-tyto plastiko paviršius. Šioje buvei-nėje apstu specifinių (ne)tapybinių objektų, tekstų, garsų, vaizdų, tarp kurių vyniojasi asmeninių pasako-jimų gijos.

Povilo Ramanausko darbus įsi-miniau dar 2012 m. – jau tuomet cikle „Introspekcija“ autoriui buvo aktualūs tūriniai objektai ir šviesos lūžiai. Tačiau turbūt labiausiai Ra-manaušką išgarsino 2017 m. lai-mėtas jaunojo menininko prizas tarptautinėje šiuolaikinio meno mugėje „ArtVilnius“, apskritai lig šiol tebesitęsiantis glaudus autoriaus bendradarbiavimas su Kauno gale-rija „Meno parkas“.

Akivaizdu, kad pastarąjį dešimtmetį Ramanauskui rūpi tapybos pari-biai, o tiksliau – kas slypi anapus formaliosios tapybos elementų. O toje anapusybėje, manau, atsiveria begalė nepažintų virsmų – „lanks-čiosios tapybos“ (P. R. terminas) paviršiais tarsi nuslystame link monumentalių banguojančių spal-vinių tūrių. Tai man primena tiek vi-duramžių vitražų šviesą, tiek Lyndos Benglis latekso ir poliuretano lieji-nius, tiek Venecijos stiklo dirbinius iš Murano...

Šįkart nesigilinsiu į Kauno ir Vil-niaus tapybos mokyklų skirtumus replikuodama Ramanausko dar-bui „Akidangčiai“ (2017), kuriame (tiksliau, kūrinį lydinčiame tekste) autorius pabrėžia plataus požiūrio į meną svarbą. Deja, menininką nuliūdinsiu ir pažiūrėsiu siaurai, t.y. matydama apvaliame veidro-dyje vien savo atspindį, kurį kom-ponuoju tarp savosios patirties ir skonio prioritetų.

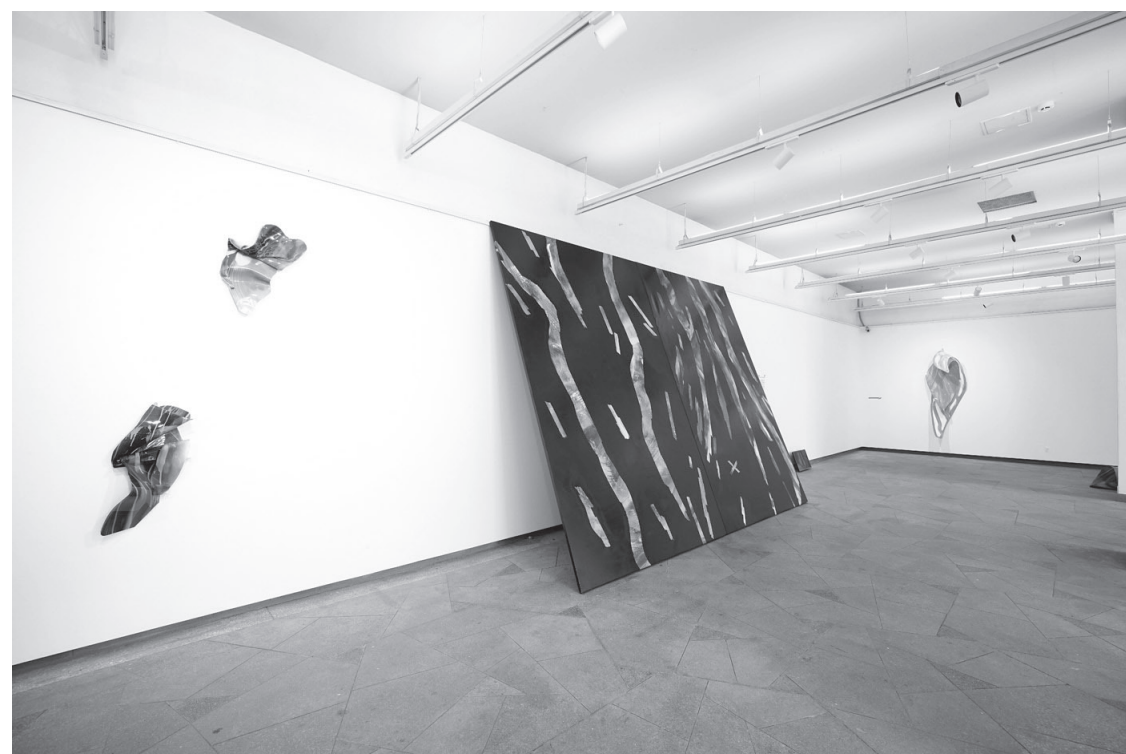
Palyginti kamerinė Pamėnkal-nio galerijos erdvė padiktuoja gan intymų pasivaikščiojimą po Rama-nausko parodoje artimai sudėliotas

spalvines-faktūrines užuominas, kurios man yra kaip gatvės ir teatro menų lydinys. Drįsčiau tai traku-tuoti kaip autentiškas demokratiško meno apraiškas, kurios brandina didžiulį laisvės, o kartu ir atsako-mybės už savo veiksmus pojūtį. Ma-nyčiau, Ramanausko kūrybos pro-cese ryškėjanti menininko bastūno pozicija dėsningai išaukština meni-nio eksperimento ir atsitiktinumų galią. Vis dėlto ši ekspozicija išsi-skiria racionaliai organizuotu ju-dėjimu savotiškais ratais, mezgant daugiareikšmį polilogą tarp naujai sukurtų, transformuotų ir migruo-jančių, t.y. pristatytų kitose ekspo-zicijose, darbų.

Parodoje matyti, kaip išradingai Ramanauskas koncentruoja savo ir žiūrovų dėmesį atskleidamas skirtingų medžiagų, ant kurių jis

atgyvenos, kurios, mano nuostabai, kai kur net priartėja prie sovietme-čiu populiarios abstrahuotų peizažų tapybos. Kita vertus, išmaniojo tele-fono paviršiuje menininkas įžvelgia „išmaniąją tapybą“ ir „pirštų potė-pius“, taip kurdamas kartu ir nau-jąją terminiją, nors istoriškai ta-pybos pirštais metodas skaičiuoja tūkstantmečius.

Vis dėlto tapymas ant didelių dydžių plastiko paviršių mane labiau įtikina savo virsmų logika, juolab atrodo gerokai perspekty-viau, turint omeny, kad Rama-nausko eksponuojamos erdvinės formos labai organiškai įsiterptų į bet kurį šiuolaikinį betoninį in-terjerą. Kita vertus, menininko atrastos plastiko plokštumų transformavimo galimybės iš-ties išsėmiamos, žongliruojant

Ekspozicijos fragmentas

tapo, paviršius, tarp kurių – kar-toninė dėžė, senas įskilęs, bet vis dar šviečiantis monitorius, mobi-liojo telefono išnaros: korpusas ir apsauginiai stikliukai, dėkliukai. Šalia daugiaspalvių liejinių ant skaidraus naujo plastiko lakštų šie aptapyti buitiniai paviršiai išnyra lyg dekoruotos tvariosios praeities

matiniais-blizgiais paviršiais, neo-ninėmis spalvomis ir drąsiais eks-presyviais potėpiais. Man dauguma Ramanausko objektų, siejamų su ciklais „Lanksčioji tapyba“ ir „Ke-liaujantis potėpis“, yra ne tik labai visuomeniški, bet ir vizualiai efek-tingi, sakyčiau, atvirai alsuojantys popkultūros „chemija“.

Manau, Ramanausko parodos in-trigą sukuria minėtų spalvinių-me-džiaginių eksperimentų plastikos gre-tinimas su praeities reliktais, rastais senais daiktais ir nenaudojamų objektų dabartinėmis situacijomis, tarkim, atsikartojantis užrašas „dailė“ ar mediniais laiptais stuk-sinčių žingsnių aidas. Vėlgi keistas kilpos įspūdis –ėjimas ratu, lyg grį-žimas prie kūrybos ištakų ar istori-nių tapybos tradicijų permąstymas, o gal paprasčiausiai – slinktis ekrane laiko juosta aukštyn ir žemyn.

Savotišką dailės institucinio požiūrio ar net tapybos politikos permąstymą suvokiu skaitydama eksponuojamus autoriaus tekstus – tai puiki Ramanausko kūrinų pa-lyda. „Niekada nemėgau žodžio dailė, dailu, dailininkas, dailina, dailiai...“, – teigia autorius. Dailės

„Keliaujantis potėpis“ (2019), kur laiptais ir koridoriumi ratu suka autorius. Filmuota buvusios psi-chiatrinės ligoninės patalpose, ku-rias kadaise paveldėjo VDA Kauno fakultetas. Čia buvo tapytojų stu-dijos (pamenu, kadaise prieš artė-jančią renovaciją specialiai ėjome jų pažiūrėti) – baugios, nušiurusios, euforijos, nevilties ir beprotybės įsi-gėrusios sienos. Kala skubrus žings-niai – visos parodos „garso takelis“, lyg begalinis menininko išėjimas ir grįžimas, reflektuojant ne tik as-meninę patirtį, bet ir lietuviškosios tapybos tradicijas.

Ir trečias istorinis reveransas – 1990 m. paskelbtas „Post Ars“ ma-nifestas, kurį Ramanauskas savaip perrašo, perfrazuodamas meno ri-bas naikinancias savo mokytojų-bi-čiulių tezes ir pateikdamas daugybę tapybos kategorijų, tarp kurių ir „nuotolinė tapyba“, ir „nuobodžioji tapyba“. Čia dar pridėčiau „Šlykš-čiąją tapybą“ (2020), vieną pirmiau-sia lankytoją pasitinkančių parodos eksponatų, kurio siluetas man pri-mena sparnuotąją Luvro Nikę profi-liu. Atskiri šio darbo fragmentai, nors ir paradoksalu, yra netgi labai dailūs (nors šio žodžio ir nemėgsta autorius), turiu omeny matinių ar blizgių pavir-šių suvartymus, dažų sumaišymą ir atsitiktinį spalvų išsklaidymą.

Taigi kilpos strategijos – iš objekto išorės į vidų, iš praeities į dabartį ir atvirkščiai – galėtų būti parodos apžvalgos orientyrai. Kol kas dar nežinia, kiek nujaučiamas Rama-nausko kūrinio vidus yra kiekvienam iš mūsų pažinus, tačiau bet kuriuo atveju lanksčioji tapyba yra vizuali, t.y. patraukli, vitališka ir eksperimentinė. Manau, ekspozicinę įtampą sukuria neobrutalismo (statybinės įrangos de-talės, lipni plėšoma mėlyna juosta su ranka rašytais darbų pavadinimais, tvirtinimo elementai, pristatoma pilkšvų tonų spalvų paletė, dėžė su purškiamaisiais dažais) ir popkultū-ros estetinių principų prieštarnos. Šiuo požiūriu, manau, autorius labai tai-kliai sako: „Daryti, kurti kažką, gal-vojančią apie tapybą.“

Paroda veikia iki rugsėjo 26 d.

Kartais, bet nebūtinai

„Būkime herojais“ KKKC Parodų rūmuose

ROSANA LUKAUSKAITĖ

Tarptautinėje parodoje „We can be heroes“ / „Būkime herojais“, skirtoje Klaipėdos kultūrų komunikacijų centro 15 metų sukakčiai, bandoma iškristalizuoti šio laikotarpio KKKC kurtų projektų ir parodų patirčių esmę, aprėpti centro vystymąsi, lūžinius momentus, kai vyko transformacija, augimas, judėjimas nauja kryptimi (gal spirale), noras užčiuopti ateities perspektyvas ir pažiūrėti, kas laukia už kito posūkio.

Parodos pavadinimą įkvėpusi Davido Bowie daina „Heroes“ yra apie neįmanomą meilę, tačiau atlikėjas dainuoja, kad mylimieji vienai dienai galėtų įveikti visas kliūtis, neleidžiančias jiems būti kartu, – nors tai truktų tik akimirką, jie būtų savo mito protagonistais. Ką kiekvieną dieną turime įveikti mes patys? Klimato kaitą, socialinę nelygybę, istorinę neteisybę, politinius neramumus, egzistencinį nerimą? Ribas, kurias, patys nusipiešę, kartais pamirštame galintys lengvai peržengti. Tai, kas turėjo būti žaidimas, tampa įstatymu, būdu susipykti su savimi ir aplinka.

Vestibiulyje lankytojus pasitinkantis menininko iš Vokietijos Christiano Helwingo kūrinys „Dots and Stripes. Don't follow Me“ („Taškai ir juostos. Neseik paskui mane“) sužaidžia su ant KKKC Parodų rūmų fasado esančiais dryžiais, kurie buvo sukurti vykstant gatvės meno festivaliui ir įrodo, kad pastato architektūra diktuoja meninius pasirinkimus. Išorė, perkelta į vidų ir atvirkščiai, tampa svarbiu šios parodos motyvu, o kad įeitum į vidų, turi pereiti ribą – parodos lankytojų judesiai salių viduje yra fiksuojami sekimo sistemų, suskaičiuojančių tam tikrų zonų kirtimą ir parodančių bendrą tokio veiksmo skaičių ekranuose. Žiūrovų aktyvumas erdvėje prie meno kūrinių sukuria naujus grafinius vaizdus ir figūras.

Meno grupės „Neznye baby“ iš Kaliningrado srities videodarbas „Ar jaučiate dvelksmą?“ tyrinėja stereotipinius vyrų ir moterų įvaizdžius. Apsirengusios sovietmečio drabužiais merginos pozuoja virš metro grotelių kaip legendinė Marilyn Monroe komedijoje „Septynerių metų krizė“ (1955). Šis performansas nufilmuotas šalia sienos kirtimo taško „Checkpoint Charlie“, kuris Šaltojo karo laikotarpiu skyrė Vakarų Berlyną nuo Rytų. Dabar tai – tik butaforinis turistų traukos centras, suteikiantis galimybę papozuoti nuotraukoms su amerikiečių kareiviais, kurie čia išstatyti jau tik kaip tradicinio vyriškumo modeliai.

Parodoje eksponuojami Gintaro Palemono Janonio paveiksai mus pasiekia iš 2012 m. projekto „Palemonas remix“, kai autoriui kurtoriai Ignas Kazakevičius ir Vidas Poškus pasiūlė sukurti naujas savo kūrinių versijas, panaudojant modernaus europinio jaunimo ikonografiją, – taip vidurinės kartos, tradicinės lietuviškos ekspresyvos tapybos kūrėjo darbuose atsirado „Apple“ darbalaukio fotomontažai. Taip tarsi buvo įgyvendintas „euroremontas“, kurį išgyveno ir KKKC rūmų erdvės. O tam, kas dinga po renovacijos, skirta estų menininko Andruso Joonaso instaliacija „Paminklas kapitalizmo aukoms, arba Baltas namas“. Čia surinkti autentiški tarybiniai interjerai atrodo tarsi tapyba, į kurią galima įeiti. Kyla klausimas, ar pakeitę išorę pakeičiame ir vidų, o gal po nauju dažų sluoksniu tik dar labiau užmarinuojame savo praeitį, kurios dažnai nepelnytai gėdijamės.

Fenomeną, kai meno kūrinio kaina tampa svarbesnė už kūrinio turinį, pašiepia šiuo metu Švedijoje gyvenantis Vygandas Šimbelis (dar kitaip žinomas kaip Das Vegas). Jo instaliacijoje „Meno vertė: aukcionas“ su sertifikatais parduodami ne meno kūriniai, o skaičių sekos – suskaitmeninti duomenys, kuriais gali būti užkoduoti paveiksai ir fotografijos. Visatos evoliucijos ratas apsisuka ir vėl prasideda nuo nulio – viskas, ką girdime ir matome kompiuteriuose, užrašyta tik o ir 1 skaitmenų seka. Net patys save pamėgome išskaidyti procentinėmis dalimis, o Žygimanto Augustino interaktyvus darbas „Bandymas tapti karališku“ leidžia mums prabangą išsitirti savo išorinį panašumą į Žygimantą Augustą bei Barborą Radvilaitę. Tiesa, pastarųjų portretai nutapyti pasitelkiant autoportretinę tapybą ir kraniometrinius duomenis, tad galiausiai pasitikrinsime tik

D. BIELKAUSKO NUOTRAUKOS

Ekspozicijos fragmentas

savo panašumą į autorių – kas irgi yra neblogai.

Anatolijaus Klemencovo instaliacija „Identitetų laikai“ – tai ironiškas geležinkelio stoties laukiamosios salės ir pirties hibridas, kurio sienos iškabintos SSRS laikų milicijos atmintinės piešiniais, šiais laikais grįžtančiais kaip internetinis memas, kviečiantis palyginti savo veido bruožus su stereotipiškai pavaizduotų Sovietų Sąjungos etninių mažumų atstovų fizionomijomis. Identiteto temą nagrinėja ir latvės Li Bond (Liena Bondare) instaliacija „Seasons“ („Metų laikai“), kurioje menininkė, savo asmeniniame gyvenime susidūrusi su neužsičiaupiančiu islamofobu kaimynu, šią patirtį transformavo į tragikomiškus videodarbus, kuriuose įvairias veiklas atlieka

persirengusi musulmoniška parandža iš lietuviško lino. Ar latvis arba lietuvis yra mažiau baltiškas, jei išpažįsta islamą? O gal tai – ateities, kai dar labiau reikės saugotis užkrečiamųjų ligų ir užterštumo, nacionalinis kostiumas, neturintis nieko bendro su politika ar religija? Identiteto paieškos nuskamba ir Remigijaus Treigio veidrodinėse asmenukėse, kur autoportretas – tik interjero dalis, o aplinkos objektai ir yra tikrasis fotografo atspindys.

Pasak organizatorių, tai nėra retrospektyvinė paroda, o veikiau praeities, jos atminties ir dabarties žyma. Kai kurie darbai, pavyzdžiui, Patricijos Gilytės, yra orientuoti būtent į ateitį, jie kviečia laukti menininkės atvykimo ir susitikimo. Parodos kuratoriui Vilniui Putramui pavyko sujungti

praeitį su ateitimi, strategiškai išdėstyti užsienio ir Lietuvos menininkų kūrinius, išryškinant juos jungiančią herojinę liniją – kliūčių įveikimą ir tam tikrų tikslų pasiekimą. Mitologinio herojaus užduotis būna surasti lobį, žiedą, auksinį kiaušinį, gyvenimo eliksyrą ir t.t. Tai tarsi tikrojo savęs ir unikalaus kiekvieno individo potencialo metaforos. Didvyriška menininko užduotis yra įvaldyti pasąmonės kodus ir išlaisvinti kūrybinę energiją, į dienos šviesą išvelkant kolektyvinių kompleksų ir sustabarėjusių normų drakono gaisną.

Herojiško būvio šešėlyje glaudžiamės mes visi – šiek tiek susigūžę, išsigandę pokyčių, ieškantys drąsos ir prasmės. Manomės esantys niekuo neišskirtiniai, bet taip pat kaip ir paprastas lauko akmuo, kurio ypatingumą suprasime tik pamatę jį eksponuojamą meno institucijoje, savo unikalumo atradimas – tik laiko klausimas. Gal herojus turi atvirsti į pabaisą / gyvūną kaip Jurgio Mačiūno įkvėptame performanse „Fluqus vedybos. Kentauro gimimas“ (Laima Kreivytė, Inga Galinytė, Denisas Kolo-myckis)? O gal užkopęs į Olimpą didvyris ras tik biotualetą kaip Jėrgo Paulo Jankos laimės žiburio ieškojimo parodijoje? Greičiausiai pagrindinė herojiškumo pamoka yra nebijoti klysti, apsirikti, grįžti atgal namo tuščiomis rankomis ar apsijuokti visų akivaizdoje. Ši menininkams būdinga kūrybinė narsa ir leidžia būti savimi ir dar kažkuo papildomai. Kartais, bet nebūtinai, ir herojais.

Paroda veikia iki lapkričio 8 d.

Andrus Joonas, instaliacijos „Paminklas kapitalizmo aukoms, arba Baltas namas“ fragmentas

Kas taikosi prie naujų laikų

77-ajam Venecijos kino festivaliui pasibaigus

Rugsėjo 10 d. 77-ajame Venecijos kino festivalyje įvyko Marato Sargsyano debiutinio ilgametražio vaidybinio filmo „Tvano nebus“ pasaulinė premjera. Filmą pristatė režisierius ir prodiuserė Ieva Norvilienė. Režisierius sakė: „Labai jaudinausi prieš premjerą. Džiaugiuosi, kad susirinkę žiūrovai atidžiai žiūrėjo filmą iki pat pabaigos. Po premjeros sulaukėme daug pozityvių atsiliepimų ir dėmesio.“ „Kino kritikų savaitėje“ šiemet beveik iš dviejų tūkstančių filmų buvo atrinkti tik septyni. Ši gretutinė konkursinė programa dėmesį skiria jaunų talentų atradimui. Čia debiutavo žinomi režisieriai Olivier Assayasas, Mike’as Leigh, Pedro Costa, Harmony Korine’as, Kennethas Lonerganas.

Filme „Tvano nebus“ rodomas karo nusiaubtas poapokaliptinis pasaulis. Vaizduojami įvykiai atitrūkę nuo konkretaus laikotarpio, šalies ar karinio konflikto, pagrindinis personažas, visą gyvenimą kariauęs ir kariniais klausimais skirtingų šalių vadovybes konsultavęs pulkininkas, patenka į dviprasmišką padėtį – jo giminėje vyksta pilietinis karas. Pulkininko vaidmenį sukūręs Valentinas Masalskis Venecijos ekranuose pasirodė po dvidešimties metų pertraukos. Čia jį pirmą kartą žiūrovai pamatė Šarūno Barto dramoje „Laisvė“. Aktoriaus sugrįžimu džiaugėsi „Kino kritikų savaitės“ prezidentas Giona A. Nazzaro. Pristatydamas „Tvano nebus“ jis teigė, kad programos sudarytojai dėl šio filmo nedvejojo nė minutės. Lietuvoje jį planuojama rodyti ateinančiais metais. Trumpo metražo filmų konkurse Venecijoje parodytas ir Vytauto Katkaus filmas „Miegamasis rajonas“.

Nauja nepriklausomųjų karta ir „Auksinio liūto“ laureatė

Apibendrinamas šiųmetį festivalį ne vienas kritikas klausia, ar Cate Blanchett vadovaujama žiuri tikrai apdovanojo geriausius filmus, ir pabrėžia, kad pirmenybę vertintojai teikė jauniems ir nelabai žinomiems autoriams. Bet „Auksinio liūto“ paskyrimu Chloé Zhao „Klajoklių žemėi“ („Nomadland“) neabejoja, regis, niekas. JAV kuriančios jaunos kinės filmas dar festivaliui neprasidėjus buvo tarp laukiamiausių ir vadintas favoritu. Jessicos Bruder knygos įkvėptos „Klajoklių žemės“ herojė šešiasdešimtmetė Fern (Frances McDormand) prarado viską, kai buvo uždaryta gyvenimą mažame Nevados miestelyje palaikanti kasykla ir mirė vyras. Nuo tada Fern keliauja po JAV. Kelyje ji sutinka daug panašaus likimo žmonių, kiekvienas jų turi savo istoriją. Vieni pasirinko klajoklio gyvenimą patys, kiti – neturėdami išeities.

Pasak kino kritikės Annos Tatarskos, „Klajoklių žemė“ pasakoja apie savarankiškas, aktyvias gyvenimo prasmės paieškas už kodifikuotų socialinių struktūrų ribos. Rusų kritikas Antonas Dolinas pavadino „Klajoklių žemę“ vienu švelniausių ir kilniausių filmų. Jam tai pasakojimas apie progreso pabaigą, industrinės utopijos finalą ir apie visuomenės atomizaciją, kai kiekvienas yra vienišas ir paliktas sau. Jis pabrėžia, kad Chloé Zhao griaua kelio filmo konvencijas, mat kelionėn išsirengia moteris. Režisierė rodo amerikietiškus mitus, kurie įsitvirtinę masinėje sąmonėje, bet sugeba pažvelgti į juos iš šalies, analizuoti, kartais ir demaskuoti. „Klajoklių žemėje“ rodomas vienas gajausių mitų. Jis susijęs su amerikietišku kelių magija ir formavosi dar laukinių Vakarų užkariavimo metais, bet ypač sustiprėjo stojus bitnikų ir hipių laikams. Tačiau „Klajoklių žemės“ herojai – ne maištininkai ir intelektualai, o paprasti žmonės, likę be namų ir nuolatinio darbo. Pasak Dolino, filmas ir susideda iš siužetų apie klajojančius amerikiečius, į vieną pasakojimą juos sujungia pagrindinė filmo veikėja.

Frances McDormand, brolių Cohenų mūza ir vieno iš jų – Joelio – žmona, nuosekliai vengia „mainstryminio“ kino. Bet Dolinas mano, kad tokios McDormand, kokia ji šiame filme, dar neteko matyti: „Vaidmuo kuriamas iš pustonių, santūrumo, tylėjimo, vos pastebimų šypsenų ir veido išraiškų kaitos.“ Beje, rengdamasi filmui, aktorė, kuri taip pat yra filmo prodiuserė, padirbėjo ir prie „Amazon“ konvejerio, ir nacionalinio parko priežiūrėtoja, ir greitojo maisto kavinės kasininke, kaip ir tie filmo herojai, kurie pasakoja Fern savo istorijas.

Chloé Zhao debiutavo kameriškais nepriklausomais filmais, kuriuose bando suprasti Ameriką. Rugpjūtį „IndieWire“ ji prisipažino: „Nesu iš tų, kurie tiesiog kuria filmus. Turiu įsimylėti filmo temą. Kažkas yra pasakęs, kad aistra išsenka, bet smalsumas – niekad.“ Apie „Klajoklių žemę“ ji kalbėjo jau prieš dvejus metus. Tada kartu su savo vaikinu nusipirko autobusiuką ir jame apsigyveno, o „The Guardian“ aiškino, kad tai bus „kuklus projektas, jungiantis elementus, kurių kartu nepamatysi įprastame filme“.

Chloé Zhao gimė Pekine, mokyklą lankė Londone ir Los Andžele, pirmąjį trumpo metražo filmą „Post“ sukūrė 2008-aisiais. 2010 m. jos dešimties minučių juosta „Dukterys“ („Daughters“) apkeliavo ne vieną tarptautinį kino festivalį. Tai pasakojimas apie merginą iš darbininkų miestelio, kuri nori išvengti tėvų suplanuotų vestuvių. Pilno metražo

„Klajoklių žemė“

filmu režisierė debiutavo 2015 metais. „Mano brolių daina“ („Songs My Brothers Taught Me“) nukelia į indėnų rezervatą Pietų Dakotoje. Chloé Zhao domino ne egzotika, bet rezervato mechanizmai. Ji rodo alkoholiu persunktą indėnų gyvenimą. Pagrindinis filmo veikėjas yra paauglys Džonis. Neseniai per gaisrą žuvo jo tėvas alkoholikas, iš viso jis turi per dvidešimt brolių ir seserų iš kitų tėvo santuokų. Nors rezervate privaloma prohibicija, Džonis nelegaliai prekiauja alkoholiu, alkoholikė yra ir jo motina.

2017 m. pasirodęs „Raitelis“ („The Rider“) įtvirtino Chloé Zhao vietą tarp įdomiausių nepriklausomų režisierių. Tai pasakojimas apie kylančią rodeo žvaigždę iš Pietų Dakotos Bredą, kurio karjerą nutraukia nelaimingas atsitikimas. Jis grįžta į gimtinę ir bando suprasti, ką norėtų veikti toliau. Režisierę įkvėpė tikras įvykis, filme vėl vaidino aktoriai mėgėjai, o Kanuose „Raitelis“ pelnė „Art Cinema Award“. Neseniai režisierė baigė kurti didelio biudžeto filmą „Eternals“ – dar vieną „Marvel“ komiksų apie superdidvyrius ekranizaciją. Tai bus pirmas šios serijos filmas, kuriame pristatoma LGBT bendruomenė.

Tradicijos ir maištas

Didysis žiuri prizas atiteko meksikiečių provokatoriui Micheliui Franco už distopinį, socialiai ir politiškai orientuotą trilerį „Naujoji tvarka“ („Nuevo Orden“). Tai kinematografininko reakcija į pasaulį užliejančią įvairiausių protestų bangą. Pasak Franco, pasaulis yra siaubinga vieta. Filmio veiksmas prasideda maždaug ten, kur baigėsi „Džokeris“, – scena, kai tuokiasi privileijuoti Meksikos gyventojai. Tačiau į vestuvių puotą netrukus įsiveržia darbininkų klasės atstovai. Po jų eina dar žiauresnė valdžios intervencija.

Pasak Tatarskos, tai labai originalus ir bekompromisis filmas, preciziškai surinkęs šiuolaikines baimes ir problemas – saugumo trūkumą, socialinių vizijų susikirtimą, visuomenės susiskaldymą. Kritikė mano, kad šis filmas daugumai žiūrovų

bus nepriimtinas, nes laužo bet kokius susitarimus su jais. „The Guardian“ kritikui Jonathanui Romney tai geriausias Venecijos filmas. Dolinui – geriausias Franco filmas, galinga antiutopija: „Prasidėjęs idiliškomis vestuvių scenomis, keliais energingais epizodais jis piešia socialinę revoliuciją ir karinį perversmą, visų valstybės institutų žlugimą ir totalitarinės diktatūros įsigalėjimą. Režisierius tvirtina, kad jo filmas yra apie Meksiką, bet daugelis jame pamatė įvykių, nutikusių (arba visai galinčių nutikti) jų šalyse. Per porą nuo premjeros praėjusių dienų Franco suspėta apkaltinti pasityčiojimu iš judėjimo „Black Lives Matter“ ir kairiųjų idėjų, pasikėsiniu į valstybės pagrindus, nemokejimu kurti kiną, kurio visas taisykles jis iš tikrųjų sulaužė. Tačiau sunku nepripažinti, kad laiko dvasią katastrofiška „Naujoji tvarka“ visiškai atitinka.“

Už geriausią režisūrą apdovanojtas japonų režisierius Kiyoshi Kurosawa. Jo filmas „Šnipo žmona“ („Spy no tsuma“) yra tiksliai sukomponuota kostiuminė drama, kurios herojai – sutuoktinių pora Antrojo pasaulinio karo metais. Vyras atsitiktinai sužino valstybės paslaptį. Pora rizikuoja gyvybe, bet paviešina valdžios nusikaltimus Mandžiūrijoje. Filmas formuluoja ir dabar aktualų klausimą, kas yra tikrasis patriotizmas.

Apdovanojimas už geriausią scenarijų atiteko filmo „Mokinys“ („The Disciple“) autoriui indui Chaitanya Tamhane’ui. Tai kontempliatyvus pasakojimas apie jauną vyrą, garsaus tradicinės indų muzikos atlikėjo mokinį, kuris svajoja pats tapti meistru ir nuolat treniruojasi. Taip ir praeina visas jo gyvenimas, bet įminti meno ir talento mįslės jam taip ir nepavyks.

Specialiuoju žiuri prizu apdovanojamas Andrejaus Končalovskio filmas „Brangūs draugai!“ („Dorogije tovarišči!“). Tai ne pirmas režisieriaus apdovanojimas Venecijoje: čia prizus pelnė jo filmai „Berniukas ir balandis“ (1962), „Pirmasis mokytojas“ (1965), „Baltosios laiškanėsio Aleksejaus Triapicyno naktys“

(2014), „Rojus“ (2016). Nespalvoti „Brangūs draugai!“ pasakoja apie oficialiosios valdžios ilgai slėptą protestuojančių Novočerkasko darbininkų sušaudymą 1962-aisiais. Tada žuvo dvidešimt žmonių, per aštuoniasdešimt sužeista. Žuvusieji buvo palaidoti bevardžiuose kapuose, o dokumentai išlaptinti.

Pagrindinė filmo veikėja, kurią suvaidino Julija Vysockaja, – partinė darbuotoja ir stalinistė, atsidurianti protestų centre. Pasak režisieriaus interviu BBC, „filmo įvykiai rodomi taip, kaip jie aprašyti oficialiame tyrime. 1991 m. Gynybos ministerijos karinė prokuratūra atliko labai rimtą tyrimą. Kodėl Gynybos ministerijos karinė prokuratūra? Todėl, kad 1962 m. buvo duotas įsakymas išdalinti šaudmenis kareiviams. Kodėl? Kad paskui būtų galima sakyti, esą kareiviai užmušė žmones. Bet iš tikrųjų prisiimdami jais nuo stogų į žmones šaudė KGB snaiperiai. Operacija vadinosi „Festivalis“.“ Režisierius pabrėžia, kad pusė filmo – tai stenogramos: „Aš tiesiog paėmiau partinio komiteto, valstybinės komisijos posėdžių stenogramas. Kai parašiau scenarijų, pagalvojau – nejaugi tai bus įdomu žiūrėti?“

Marcello Mastroianni prizas geriausiam jaunajam aktoriui atiteko paaugliui iš Irano Rouhollah Zamani už vaidmenį iranietį klasiko Majido Majidi filme „Saulės vaikai“ („Khorshid“). Volpi taure už geriausią vyro vaidmenį žiuri skyrė italų aktoriui Pierfrancesco Favino, suvaidinusiam Claudio Noce trileryje „Padrenostro“ (Italija). Lietuvos žiūrovams šis aktorius pažįstamas iš filmo „Mafijos išdavikas“. Už geriausią moters vaidmenį apdovanojama Vanessa Kirby. Vengrų kino ir teatro režisieriaus Kornėlio Mundruczó filme „Pieces of a Woman“ (Kanada, Vengrija) ji įkūnijo moterį, kuri kartu su vyru laukia pirmagimio, bet netikėta tragedija sugriaua ankstesnį gyvenimą. Tai pasakojimas apie moterį, kovojančią už save, už teisę savarankiškai rinktis, kaip gyventi. Tatarska pabrėžia, kad filmo patosas ir pretenzingumas kartais sunkiai pakeliamas, bet Kirby vaidmuo aiškiai sako, jog horizonte pasirodė didi aktorė.

Gali būti, kad šiemet Venecija paskutinį kartą skirstė moterų ir vyrų vaidmenis. Tokio dalijimo jau atsisakė Berlinkalė, o viena ryškiausių šių metų Venecijos viešnių Tilda Swinton pareiškė, kad „kino apdovanojimai neturi dalyti žmonių į heteroseksualius ar homoseksualius vyrus ir moteris. Tai senamadiška ir slegia.“ Swinton mano, kad tai praeities reliktas ir reikia taikytis prie naujų laikų.

PARENGĖ Ž. P.

Kino laiškai ir jų paraštės

Heidi Hassan ir Patricia Pérez Fernández apie „Kuždančius laiškus“

Heidi Hassan ir Patricia Pérez Fernández – vaikystės draugės, užaugusios komunistinėje Kuboje ir kadaise išskirtos emigracijos. Ne vienus metus jos gyveno ir dirbo Šveicarijoje bei Ispanijoje. Tarptautinis Vilniaus dokumentinių filmų festivalis (VDFF) rodys jų dviejų kartu sukurtą filmą „Kuždantys laišškai“ („In A Whisper“) – pasakojimą apie ryšį, netektis, draugystę, išsipildymus.

Užaugote Kuboje. Kokie vaizdai ar patirtys iškyla pirmiausia?

Patricia Pérez Fernández: Maudynės lietuje, empatija ir močiutės namai...

Dabar Kuba Jums yra geografinė ar labiau psichologinė ir emocinė erdvė?

Heidi Hassan: Tai vieta, kuri saugo mūsų vaikystės ir paauglystės prisiminimus, kurioje gyvena mūsų šeimos ir draugai (nors jų vis mažiau, nes kas galėjo – emigravo). Taip pat tai vieta, kurią daug lengviau „atkoduoti“ ir su kuria sieja labai stiprus ryšys. Dėl to ir dėl atstumo, kuris atsiranda išvykus, Kubos realybė šiandien mus įkvepia ir kaip dokumentikos kūrėjas.

O kas yra Ispanija ir Šveicarija?

H. H.: Kultūriškai Šveicarija labai skiriasi nuo Kubos, tačiau daug čionykščių vertybių svarbios ir man. Atsparumas ir savarankiškumas neleidžia visiškai pasimesti. Dabar gyvenu Ispanijoje, bet jaučiu, kad Šveicarija – mano antrieji namai. Tai vieta, kur susikūriau save, kur ištis patyriau, ką reiškia emigruoti.

P.P. F.: Man Šveicarija visada bus Heidi žvilgsnis ir tai, kaip ji matė ir ką papasakojo apie šią šalį. Gimiau Kuboje, tačiau gyventi Ispanijoje nusprendžiau prieš daugiau nei penkiolika metų. Dabar mano namai ten. Šalį pažįstu labai gerai. Praktiškai visą apkeliavau, niekada

nesilioviau ja žavėtis ir nesijaučiau pašalietė. Bet tai – labai asmeniška.

Pamenu, kaip Lietuvoje pasikeitus politinei sistemai keitėsi ir visuomenė. Kas Jums buvo didžiausias iššūkis, prisitaikant prie kapitalistinės sistemos?

P.P. F.: Atsakyti nelengva. Žinoma, tarp anos Lietuvos ir Kubos rastume panašumų, tačiau daryti apibendrinimų nenoriu. Man sunkiausia buvo pakeisti mąstymą – nuo kolektyvinio pereiti prie individualistinio, ir nors tai gali „kvepėti“ savanaudiškumu, man tai buvo transcendentinė patirtis.

Patricia filme pasakoja apie savo statusą Ispanijoje, mat kurį laiką gyveno ir dirbo nelegaliai. Ar po viso legalizacijos proceso liko kokių nuoskaudų?

P.P. F.: Jei kalbėčiau apie save – ne. Matyt, todėl, kad XXI amžiuje vis dar statome sienas ir kurstome nelygbę. Manęs neįtikina jokie to pateisinimai.

Ar sužinojote apie save ką nors, ko nežinojote anksčiau, gyven-damos svetur?

H. H.: Kubos režimas tam tikra prasme buvo saugantis (ir man asmeniškai atrodo, kad tai nėra didelis blogis). Tačiau jis kartu ir tėviškas, ir autoritarinis. Gyvenimas už Kubos ribų išmokė prisiimti atsakomybę, suaugti. Taip pat leido pamatyti daug platesnį galimybių spektrą.

P.P. F.: Visiškai pritariu Heidi. Pakartosiu ir tai, kas skamba filme: emigracija man leido būti moterimi, kuria nebūčiau gyvendama Kuboje. Dabar jaučiuosi beribė.

Esate vaikystės draugės, bet kurį laiką buvote praradusių ryši. Kai vėl susitikote, ar reikėjo vienai kitą pažinti iš naujo?

galės susipažinti ir su antropologine medžiaga apie Amazonės šipibonibos genties ritualą. Meksikoje ir Peru kurdamas filmą „Maiko Bluberio nuotykių“ („Blueberry“, 2004), režisierius susidomėjo šamanizmu, šipibo bei kitų indėnų genčių kultūra, medicina ir psichotropinėmis medžiagomis, yra kelių knygų bei filmų šia tema bendraautoris.

Dokumentinio filmo „Lapu“ („Lapū“) herojė – jauna mergina Doris, kilusi iš Kolumbijos vaju genties. Vaikystėje ji draugavo su pussesere. Ši ištėkėjo, pagimdė kūdikį ir nusižudė. Doris sapnuoja savo pusseserę. Šios dvasia skundžiasi, kad negali nusiraminti po tragiškos savo mirties ir skubių laidotuvių. Ji prašo antrų laidotuvių. Doris turės ekshumuoti kūną, atlikti šamanų ritualą

H. H.: Atrodė, tarsi nebuvome išsiskyrusios. Su sielos draugais taip jau būna – laikas neegzistuoja.

Kai nepakanka žodžių, kokių turinį Jums leidžia perteikti vaizdai?

P.P. F.: Man atrodo, kad nuo vaikystės mus sieja vanduo ir visos jo apraiškos. Jei žodžių nepaktų, turėtume vaizduose įmaišyti vandenį...

Kino mokėtės Kuboje. Kaip tai formavo Jus kaip kino kūrėjas?

P.P. F.: Gal aiškiau tai mato kiti. Tai sumišę su mūsų būdu, asmenybėmis, tad pačioms atsakyti būtų sunku. Bet pirmas atsakymas, kuris ateina į galvą, būtų apie gebėjimą kurti, nepaisant kino industrijos madų ir turint labai mažai resursų.

Ką Jums reiškė kurti kiną visus šiuos metus ir kas Jums yra kinas šiandien?

H. H.: „Kuždantys laišškai“ pasiekė daug platesnę auditoriją nei ankstesni mūsų filmai. Tačiau iš esmės mūsų ryšys su kinu nepasikeitė: mums tai pagrindinė išraiškos ir kūrybos forma.

Filme dažnai kalbate viena kitai, bet liudininkais kviečiate būti ir mus, žiūrovus. Kaip prasi-dėjo šis filmas?

P.P. F.: Norėjome kartu kurti filmą. Mums buvo gerokai per keturiasdešimt, siekėme į savo gyvenimą pažvelgti kaip moterys, kaip kino kūrėjos, kaip emigrantės. Pasitelkdamos vaizdų kalbą žvelgiame atgal, bet kartu apmąstome ir ateitį. Pagrindinė auditorija buvome mes pačios. Tačiau negalima pamiršti, kad kinas – mūsų profesija. Žinojome, kad kuriame filmą, ir ieškojome pasakojimo būdų, įtrauksiančių ir žiūrovus.

„Kuždančiuose laiškuose“ daug kasdienio gyvenimo detalių: gaminate valgį, leidžiate laiką su savo partneriais...

ir tik tada palaidoti jį iš naujo. Doris nusprendžia vykti per dykumą į tą vietą, kur palaidota pusseserė. Kelyje ji sutinka gyvuosius ir mirusiuosius. Anapusybės pasaulio vaizdus ir garsus, kuriuos mato ir girdi filmo herojė, sufleruoja šnabždesiai ir riksmas, akinanti šviesa ir tanki tamsa, tuščios erdvės ir nebaigti dialogai.

„Lapu“ kūrėjai Juanas Pablo Polanco ir Césaris Alejandro Jaimesas fiksuoja vieną keisčiausių Kolumbijos indėnų ritualų. Mirusiųjų ekshumacija ir jų perlaidojimu tradiciškai užsiima moterys. Joms tai įžengimo į suaugusiųjų gyvenimą momentas. Jį lemia ne fiziologija (menstruacijos ar gimdymas), bet įgyti dvasiniai gebėjimai – kitų gyvenimo formų matymas ir mirties baimės pažabojimas.

Kadras iš filmo „Kuždantys laišškai“

H. H.: Dauguma šių vaizdų – iš asmeninio archyvo. Mums patinka filmai, kuriuose režisieriai dalijasi apmąstymais bei asmeniniu gyvenimu. Tai dosnu ir kritiška. Tokios medžiagos naudojimas kine, manau, susijęs su poreikiu asmeninius išgyvenimus perteikti kūrybiškai. Tikiu, kad žiūrovai mūsų paieškose pajus nuoširdumą.

Patricia, Jūs drąsiai kalbate apie asmeninių santykių problemas, atsiradusias iš poreikio filmuoti, dokumentuoti.

P.P. F.: Vienas didžiausių iššūkių, nusprendus kurti autobiografinį filmą, ir yra tai, kad į kūrybos procesą neišvengiamai įtraukiami ir artimiausi žmonės. Bet kai tai daroma su meile ir pagarba, manau, būna paprasčiau. Nesistengiu pernelyg susitapatinti su mota ekrane Patricia. Žiūriu į ją per atstumą, kaip į personažą. Kai kalbame apie filmo Patricia, sakau „ji“, o ne „aš“.

Heidi, kaip Jūsų partneris jau-tėsi būdamas filmo dalimi?

H. H.: Tokiame filme visada rizikuojį per daug atskleisti ne save, bet artimuosius. Mums pasisekė, nes

tie, kurie yra šalia, gerbia mūsų darbą, mumis pasitiki. Mano partneris taip pat kuria filmus. Prieš mums susitinkant jis jau buvo matęs du mano filmus. Abu jie tiesiogiai susiję su mano gyvenimu. Pirma susipažinome per filmus ir tik vėliau asmeniškai. Tačiau nėra lengva iš filmo žiūrovo tapti jo herojumi. Yra tam tikrų funkcinių elementų, būtinų pasakojimui. Pavyzdžiui, filme naudoju netikrą draugo vardą, taip bandydama užtikrinti bent jau minimalų atstumą tarp jo ir filmo veikėjo.

Gal galite vienu sakiniu apibendrinti, ką Jums reiškia šis filmas?

P.P. F.: Sugebėjome parodyti, ką viena kitai reiškiamo, ir tai mūsų santykiams suteikė gylio.

Ar „Kuždantys laišškai“ pakeitė Jūsų gyvenimą?

H. H.: Dabar abi gyvename Madride. Aš – mieste, Patricia – kalnuose. Be to, su dar trimis kino kūrėjais iš Kubos įkūrėme prodiuserinę kompaniją „Free100Media“.

KALBĖJOSI SIMONA ŽEMAITYTĖ

Anonsai

VDFF specialiojoje programoje – filmai, tyrinė-jantys tarpines būsenas

Specialiąją VDFF programą „Anapusybės antropologija“ sudaro trys filmai ir daugelį festivalių aplankiusi virtualios realybės instaliacija „Ajahuaska – kosminė kelionė“. Ją žiūrovai galės išbandyti šalia „Skalvijos“ kino centro įsikūrusioje kino ir medijų erdvėje „Planeta“ rugsėjo 26 – spalio 4 dienomis. Instaliacija veiks kasdien 18, 19 ir 20 valandomis. Instaliacijos autorius prancūzų režisierius Janas Kounenas („Dobermanas“) siekia atkurti psichodelinę haliucinogeninio gėrimo ajahuaskos sukeltą patirtį. Žiūrovai

Gerai ketinimai

Trumpos kino recenzijos

GEDIMINAS KUKTA

„Šarlis Aznavūras“ („Le regard de Charles“), rež. Marc di Domenico, Charles Aznavour, Prancūzija

Tai nėra vienas iš tų dokumentinių filmų apie garsias asmenybes, kuriuos įdomu žiūrėti nebent tik ištimiems tų asmenybių gerbėjams. Nors dainininką ir aktorių Charles'į Aznavourą geriausiai žinau iš François Truffaut juostos „Šaukite į pianistą“ (1960), o galvoje skamba tik daina „Emmenez-moi“, tai nesutrukdė žiūrint į ekraną jausti kažką panašaus į malonumą.

Taip nutiko dėl kelių paprastų, bet panašiuose dokumentiniuose pasakojimuose nedažnai pasitaikančių priežasčių. Pirma, matome paties Aznavouro užfiksuotus kadrus, kuriuos jis įamžino, kaip teigiama, Édith Piaf padovanota kamera, o tai suteikia autentiškumo ir į kūrėjo gyvenimą leidžia pasižiūrėti jo paties akimis. Antra, girdime aktoriaus Romaino Duris skaitomas menininko dienoraščių, užrašų ir laiškų ištraukas, o tai kuria istorijos iš pirmų lūpų įspūdį. Trečia, filmas, man regis, yra ne tiek apie Aznavouro gyvenimą, kiek apie gyvenimą apskritai, o tai kviečia žvelgti plačiau.

Visai nesvarbu, kad nesi kilęs iš armėnų pabėgėlių šeimos, niekada neatostogavai prie saulėtos Viduržemio jūros, neplaukei laivu ir Niujorką, nebuvai apsuptas kino

ir muzikos garsenybių ar nepasiekei pasaulinės šlovės. Užtenka pasiklausyti, kaip dainininkas pasakoja apie vaikystę Monmarte, nelaimingas meiles, dėl paprastų dalykų patirtą pilnatvės jausmą ar suvokimą, kaip greitai bėga laikas, kad išvengtum istorijos universalumą, atrastum panašumų į savo gyvenimą, savas patirtis.

Tačiau kad ir kaip iš pradžių akį traukia nostalgiška archyvinė medžiaga, filmui persiritus į antrąją pusę vaizdai ir užkadrinis balsas ima erzinti. Visko pasidaro tiesiog per daug. Per daug iš skaitomo teksto plūstančios poezijos, netgi kažkokios egzaltacijos. Per daug noro kiekvieną akimirką apibūdinti lyg meno kūrinį, su keletu palyginimų ir metaforų. Per daug Aznavouro, kuris į mylėtas moteris žvelgia tik kaip į mūzas – tolimas ir paslaptingas, bet, regis, taip niekada ir nebandytas iš tikrųjų artimiau pažinti. Per daug to, ką pavadintume prancūziškumu ir kas daliai žmonių, matyt, vis dar labai imponuoja.

Galiausiai per daug bandymų apibendrinti ir noro išsprauti į kiekvieną kasdienę situaciją prasmę ar bent kažkokią reikšmę. Bet, matyt, kitaip ir negali būti, kai į savo gyvenimą žvelgi iš laiko perspektyvos. Turbūt vartydami nuotraukų albumus, žiūrėdami namudinius videovaizdelius ar instagramą, kiekvienas iš mūsų palinguojame galvą: ak, koks įdomus mano gyvenimas, kiek mačiau ir patyriau!

„Imperatorius basas“ („The Barefoot Emperor“), rež. Peter Brosens, Jessica Woodworth, Belgija, Nyderlandai, Kroatija, Bulgarija

Pirmajame filme „Belgų karalius“ (2016) pagrindiniai personažai – Belgijos karalius Nikolias III su svita – leidosi į neplanuotą kelionę per Balkanus, kurios metu netrukus sveikos autoironijos belgų tautos atžvilgiu. Naujajame filme personažai apsistoja Kroatijos saloje įsikūrusioje sanatorijoje – buvusioje diktatoriaus Josipo Brozo Tito rezidencijoje, kurią prižiūri pamišęs daktaras Krolis (Udo Kier), su sėbrais puoselėjantis naujosios Europos idėją, ir kurioje gyvena garsių istorinių asmenybių vardais pavadinti pacientai. Nuo Leonido Brežnevo su Fidelio Castro iki Indiros Gandhi su Elizabeth Taylor, kadaise realiaame gyvenime aplankusių tikrąją šios salos šeimnininką.

Antrasis pasakojimas apie Belgijos karaliaus nuotykius toli nuo namų yra satyra apie šiuolaikinę Europą ir visus jos skaudulius: nuo stiprėjančio nacionalizmo, diktatoriškų režimų, nuojautų apie didėjančią Europos Sąjungos krizę iki primirštos, bet vis dar pūliuojančios pabėgėlių žaizdos. Režisierius galima pagirti, kad kine imasi sudėtingų temų ir į jas žvelgia su sveiku humoru, nes, kaip patys finale ir parodo, jis yra bene pagrindinis priešinuosdis nuo šiandieninio absurdo, tačiau gaila, kad šįkart visas šis aktualumas atrodo tik paviršinys, kažkoks parodomasis, statiškas ir

„Šarlis Aznavūras“

be jėgos, kurią dar buvo galima justi pirmajame filme.

Režisieriai nori suprasti, kas liko iš europietiškų vertybių ir koks apskritai žemyno likimas, kai istorija vėl kartojasi, tačiau iki realių, o ne tokiais besidedančių apmąstymų, manau, pritrūko dar vieno judesio. Susidaro įspūdis, kad kūrėjai pasirinko aktualią temą, pakvietė išskirtinių aktorių (be Udo Kier, vaidina ir Geraldine Chaplin), tada plačiai užsimojo, bet mostas taip ir sustingo kažkur pusiaukelėje. Lyg pabijoję būti nepatogūs ir išties politiški. Bet, matyt, toks jau tas ramių belgų būdas.

„Tenet“, rež. Christopher Nolan, Didžioji Britanija, JAV

Kitaip nei ankstesniuose filmuose, šįkart Nolanas nebando formuluoti kažin kokių tiesų apie laiką ir visatą, nesistengia užimti šiuolaikinio kino filosofo kėdės, o koncentruojasi į patį sumanymą – sukonstruoti palindromišką pasakojimą, kuris užkoduotas jau pačiame pavadinime.

Keisčiau, kad novatorišku dažnai vadinamas ir, neabejoju, save

tokiu laikantis Nolanas šį sumanymą imasi pasakoti šimtą kartų kine matytais ir stereotipais virtusiais įvaizdžiais. Čia ir pasaulio pabaiga (žinoma, branduolinė), ir žmoniją gelbstintis amerikietis, ir blogietis rusas bei jo gražuolė blondinė žmona, kurią pamilsta amerikietis. Ką jau kalbėti apie sceną su greitkelio lekiančiais automobiliais bei sunkvežimiais ir visu iš to išplaukiančiu veiksmo atrakcionu.

Be to, kad iki smulkiausių detalių apgalvotą siužetą žiūrovui būtų lengviau sekti ir nesprogtų galva nuo fizikos, dalį tolimesnių ėjimų Nolanas įveda į personažų lūpas. Todėl kartkartėmis ausų būgnelius ir širdies ritmą talžantį gigantomanišką užmojų pertraukia pasišnekejimai iš serijos „ką darysime toliau“, kuriuose gausu mokslinių terminų, bet mažai prasmės.

Gaila, bet Nolano pasirinktos priemonės finale nepateisina tikslo, ir po peržiūros „Tenet“ palieka įmantraus, bet tuščiaavidurio kūrinio įspūdį.

Rodo TV

Akistatos su paslaptimi

Tai, kas vyko 2000-ųjų rugpjūtį Barenco jūroje, gali būti ne vieno filmo tema. Atominį rusų povandeninį laivą „Kurskas“ ištiko katastrofa: sprogsi torpeda sunaikino didžiąją įgulos dalį, o likę gyvi dvidešimt trys jūreiviai taip ir nesulaukė gelbėtojų. Tai liudijo ir politikų abejingumą (garsioji Putino frazė „Jis nuskendo“ geriausiai apibūdina Rusijos prezidentą), ir karinio jūrų laivyno situaciją, ir žuvusiųjų artimųjų dramą. Rinktis yra iš ko. Vienas „Dogmos ’95“ autorių, filmų „Šventė“, „Medžioklė“, „Komuna“ režisierius Thomas Vinterbergas visada daug dėmesio skiria personažų šeimos ryšiams, plika akimi nematomoms herojų dvejonėms. Kai jis ėmėsi filmo „**Kurskas**“ (LNK, 18 d. 21 val.), pamaniau, kad jam pavyks išvengti katastrofų filmams būdingų schemų ir pigaus patoso. Deja, filme viso to su kaupu. Režisierius ir scenarijaus autorius Robertas Rodatas (apdovanotas „Oskaru“ už „Gelbstint eilinį Rajaną“ scenarijų) atsisakė politinio konteksto, labiau akcentuodami

„Kurskas“

valdžios abejingumą žmonių likimams ir demagogiją.

Filmas prasideda vestuvėmis, kuriose iš arčiau susipažįstame su pagrindiniais filmo veikėjais ir pirmiausia su kapitonu Averinu (Matthias Schoenaerts) bei jo žmona Tania (Lea Seydoux). Tania laukiasi, o vyresnėlis sūnus Miša (Artemijus Spiridonovas) įdėmiai stebi viską ir visus. Jis ir taps tuo nebyliuoju liudininku ir kaltintoju dėl visko, kas rodoma filme, jo moraliniu kamertonu. Per laidotuves Miša atsisakys ištieti ranką apsimelavusiam rusų admiralui (vienas paskutinių Maxo von Sydowo vaidmenų) – tėvo mirties kaltininkui.

Daug kas filme atrodo jau matyta: idealistai jūreiviai, iki paskutinės

akimirkos laukiantys išsigelbėjimo, artimųjų nuotrauką rankose laikantis mirštantis kapitonas, apie karinę paslaptį ir geresnę rusų techniką postringaujantys pareigūnai, siūlantis pagalbą kilnūs anglas Davidas Russellas (Colin Firth). Aktoriaus veide atsispindintis siaubas atrodo tikras. Užuojautos filmo kūrėjams nestinga, bet trikdo stereotipinis rusų buities ir moterų vaizdavimas. „Kurskas“, nors ir gana universalus, vis dėlto paviršutiniška tragedijos iliustracija.

Šiūmetis dokumentinis Cédrico Tourbe'o filmas „**Stalino budeliai. Katynė, 1940-ieji**“ („LRT Plius“, 23 d. 21.30) primins kitą tragediją. 1940-ųjų pavasarį SSRS vadas

įsakė surengti 22 tūkstančių lenkų belaisvių, kurių didžioji dalis buvo intelligentai rezervo karininkai, egzekuciją. Per keturis tūkstančius jų balandį buvo nužudyta Katynės miške Rusijoje. Prancūzų ir lenkų dokumentininkai žudynių Katynėje istoriją pasakoja lyg pamatytą iš abiejų pusių – aukų ir budelių. Režisierius atskleidžia sovietų valstybės bei NKVD funkcionavimo mechanizmus ir parodo, kaip galėjo įvykti toks nusikaltimas. Kartu bandoma suprasti, kodėl SSRS sąjungininkės JAV ir Didžioji Britanija sutiko nutylėti šį nusikaltimą, leisdamos sovietams skelbti, kad lenkų elitą sušaudė vokiečiai. Oficialūs archyvai tapo prieinami tik „perestroikos“ metais – tada Rusija ir pripažino tiesą, bet dabar vėl grįžtama prie sovietinės versijos.

Vienas pirmųjų Katynės žudynių tyrėjų buvo dailininkas, rašytojas Józefas Czapskis, kuris ir pats 1939 m. buvo rusų paimtas į nelaisvę, kalėjo Starobielsko ir kituose lageriuose. Jį cituoja ir „Stalino budeliai. Katynė, 1940-ieji“ autoriai.

Kitas dailininkas 1890-ųjų liepos 27-osios p vakare eina mieguista Pietų Prancūzijos miestelio Overo gatve. Vyras ranka spaudžia žaizdą, iš kurios sunkiasi kraujas.

Tai Vincentas van Goghas – tada mažai kam žinomas dailininkas. Apie tragišką jo mirtį dabar yra girdėję visi, bet iki šiol neaiškos visos jos aplinkybės. Dorotos Kobielos ir Hugh Welchmano animacinis filmas „**Jūsų Vincentas**“ („LRT Plius“, 24 d. 21.33) bando tai išsiaiškinti. Filmas sulaukė milžiniško dėmesio, bet ne dėl detektyvinės istorijos. Tai pirmasis filmas, kurio kiekvienas iš 65 tūkstančių kadrų nutapytas ranka, jį kuriant dalyvavo 125 profesionalūs tapytojai iš viso pasaulio, atgaivindami iš van Gogho paveikslų žinomą pasaulį.

Detektyvų mėgėjams labiau tiks Briano DeCubelliso „**Manhatanas naktį**“ (LNK, 22 d. 22.30). Filmu veikėjas – bulvarinio dienraščio feljetonistas Porteris (Adrien Brody) – pardavinėja skaitytojams skandalus, žmogžudystes ir mirtį. Tačiau yra istorijų, kurių Porteris niekad neprašys, nes pats jose dalyvauja. Kad ir ta apie griauanamame name atrastus garsaus režisieriaus palaikus. Kad ir kaip vertintume šį filmą, jis aiškiai kalba apie tai, ką kasdien matome televizorių, kompiuterių ar telefonų ekranuose: prekyba mirtimi yra kasdienybė.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Anonsai

Koncertas Jonui Kristupui Glaubicui Šv. Kotrynos bažnyčioje

Rugsėjo 22 d., antradienį, 19 val. iškiliausio Vilniaus baroko architektūros meistro Jono Kristupo Glaubico sukurtoje Šv. Kotrynos bažnyčioje suskambės jo architektūrą atitinkančio vėlyvojo baroko stiliaus muzika. Istoriniais instrumentais atliekama programa atspindės Glaubico laikų Lietuvos ir Lenkijos regiono muzikos kultūrą, kuriai didžiausią įtaką darė karališkasis Dresdeno dvaras, Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Augusto II rezidencija. Senosios muzikos ansamblių „Canto Fiorito“ ir „Nova Silesia“ koncertas „Vilniaus baroko veidas II“ kvies pažvelgti į genialų Glaubico palikimą per to paties laikotarpio architektūros ir muzikos sintezės patirtį. Koncertą papildys Glaubico kūrybai skirta ekskursija po Vilnių ir trumpa paskaita apie jo sukurtą stilių bei baroko architektūros ir muzikos paraleles.

Iš Lenkijos regione Silezijoje gyvenusios vokiečių šeimos kilęs Jonas Kristupas Glaubicas (Johann Christoph Glaubitz, 1700–1767) laikomas iškiliausiu Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės architektūros meistru, unikalios baroko architektūros mokyklos, žinomos Vilniaus baroko vardu, kūrėju. Šv. Kotrynos bažnyčia, Šv. Jonų bažnyčia, Misionierių bažnyčios bokštai, Bazilijonų vartai – tai tik keletas žinomiausių jo kūrybos pavyzdžių, suformavusių savitą Vilniaus, kaip barokinio miesto, veidą. 2019 m. tarptautinis senosios muzikos ansamblis „Canto Fiorito“ (meno vadovas Rodrigo Calveyra) inicijavo Glaubicui skirtų koncertų ciklą gražiausiose jo sukurtose bažnyčiose, taip siekiant garsinti jo vardą ir skatinti didesnį domėjimąsi senąja kultūra. Ši idėja sulaukė didžiulio publikos susidomėjimo ir palaikymo. Pirmasis ciklo koncertas įvyko Evangelikų liuteronų bažnyčioje, kurios bendruomenė ir pakvietė Glaubicą

Ansamblis „Canto Fiorito“

B. ZAVECKAITĖS NUOTR.

1737 m. atvykti į Vilnių – miestą, kuriame jis gyveno ir kūrė iki pat savo mirties. Pirmajame ciklo koncerte, išryškinant Glaubico kilmę, skambėjo jo laikų lenkų ir vokiečių kompozitorių kūryba.

Antrasis ciklo koncertas rugsėjo 22 d. vyks viename iš labiausiai vertinamų jo šedevrų – Šv. Kotrynos bažnyčioje, kuriai 1743 m. Glaubicas sukūrė bokštus, frontoną, koplyčią ir interjerą. Ši grakšti dvibokštė bažnyčia tapo Vilniaus baroko architektūros mokyklos prototipu.

Apie tai, kokia muzika iš tiesų skambėjo Glaubico bažnyčiose Vilniuje, duomenų praktiškai neišlikę, tačiau žinoma, kad tuo metu didžiulę įtaką regiono muzikai darė Dresdeno dvaras, jame rezidavusio Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Augusto II skonis. Koncerte klausytojai išgirs Dresdene dirbusį Venecijos muzikos meistrą Antonio Lotti, kurio darbus vertino, kopijavo tokie genijai kaip Johannas Sebastianas Bachas ir Georgas Friedrichas Händelis. Programoje skambės ir šiame dvare kapelmeisteriu dirbusio Lotti mokinio, iškilaus čekų kilmės kompozitoriaus Jano Dismas Zelenkos kompozicijos, ypač vertinamos už harmoninį išradingumą. Klausytojai susipažins ir su kito Dresdeno dvaro kapelmeisterio Johanno Davido Heinichenso kūryba, taip pat su J.S. Bacho mokiniu Johannu Philippu Kirnbergeriu, kūrusiu Lenkijos ir Lietuvos didikų dvaruose. Programoje skambės ir Georgo Philippo Telemanno, kurį laiką gyvenusio Glaubico gimtojoje Silezijoje,

muzika. Klausytojai susipažins ir su Johanno Georgo Pisendelio kūryba – tai išskirtinio talento smuikininkas, italų virtuozo Giuseppe Torelli mokiny, vadovavęs Dresdeno dvaro kapelai. Vokalinius ir instrumentinius kūrinius atliks Vilniuje reziduojantis ansamblis „Canto Fiorito“ kartu su Lenkijos senosios muzikos ansambliu „Nova Silesia“ ir baroko muzikos žvaigžde, brazilų kilmės smuikininku Rodolfo Richteriu.

Prieš koncertą menotyros mokslų daktarė ir baroko muzikos atlikėja Renata Dubinskaitė klausytojams trumpai papasakos apie Glaubico kūrybą ir baroko architektūros bei muzikos paraleles. Rugsėjo 20 d., sekmadienį, 11 val. klausytojai, kurie norėtų geriau pažinti Glaubico darbus, kviečiami į istorikės ir gidės Erikos Meškauskienės ekskursiją: bus ne tik lankomi išlikę Glaubico sukurti pastatai, bet ir pasakojama apie neišlikusiuosius. Norinčius dalyvauti ekskursijoje kviečiame registruotis elektroniniu paštu info@cantofiorito.lt. Tiek ekskursija, tiek koncertas yra nemokami, tačiau norintieji išreikšti padėką ir palaikymą ciklo idėjai bei tęstinumui kviečiami palikti savanorišką auką gidei ir muzikantams. Ekskursijos ir koncerto klausytojų skaičius ribojamas, norintys dalyvauti koncerte kviečiami registruotis internetu <https://forms.gle/Ln7F7Udoeg9Hsvnc8> arba koncerto vietoje.

RENGĖJŲ INF.

Erdene (Mongolija), Inkyu Park (Pietų Korėja), Hanna Tverdova (Ukraina), Tamara Kalinkina (Ukraina), Kyoungan Seo (Pietų Korėja), Juyoung Mun (Pietų Korėja), Julija Zsimova (Ukraina), Yauheniya Babich (Baltarusija), Julieth Lozano (Kolumbija), Marija Bochmanova (Rusija), Gregor Ravník (Slovėnija), Byung Gil Kim (Pietų Korėja), Yisae Choi (Pietų Korėja), Roman Lyulkin (Italija), Sulgi Cho (Pietų Korėja), Laša Sesitašvili (Sakartvelas), Ayelet Kagan (Izraelis), Jessica Harper (Australija), Ilze Grēvele-Skaraine (Latvija), Katleho Mokhoabane (Pietų Afrika), Mykhailo Malafii (Ukraina), Karis Trass (Estija), Vera Talerko (Latvija), Nadia Cerchez (Moldova), Louise Foor (Belgija), Mehmet Ali Tutar (Turkija), Julia Muzyčenko (Rusija). Džiugu, kad antrame ture išgirdome ir keturis Lietuvai atstovaujančius solistus – tai Kamilė Bontė, Romanas

Kudriašovas, Gabrielė Kupšytė ir Aistė Pilibavičiūtė.

Net ir pakeitus konkurso formatą, pirmasis turas parodė, kad intrigos jame nestokojama. Visgi, belaukiant konkurso finalo, organizatoriai atsižvelgė į sudėtingą ir greitai kintančią situaciją. Pasitarus su vertinimo komisija, greta septynių konkurso finalininkų nuspręsta paskelbti ir kandidatus į konkurso finalą. Jei kuris nors iš finalininkų negalėtų atvykti, jo vietą užims daugiausia balų po jo antrame ture pelnęs kandidatas.

Į finalą pateko: Ochirsai Khan Erdene (Mongolija), Inkyu Park (Pietų Korėja), Kyoungan Seo (Pietų Korėja), Yauheniya Babich (Baltarusija), Louise Foor (Belgija), Julia Muzyčenko (Rusija), Romanas Kudriašovas (Lietuva).

Daugiau informacijos: www.no-reika.link

RENGĖJŲ INF.

Bibliografinės žinios

MENAS. FOTOGRAFIJA

Architektūros link / Le Corbusier ; iš prancūzų kalbos vertė Aistė Galaunytė ir Neringa Mikalauskienė. – Vilnius : Lapas, 2019. – A-H, XI, 234, [1] p. : iliustr.. – (Architektai, ISSN 2669-0578). – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-8198-20-1

Camera lucida : pastabos apie fotografiją / Roland Barthes ; iš prancūzų k. vertė Agnė Narušytė. – 2-oji atnauj. laida. – [Vilnius] : Kitos knygos, [2020]. – 142, [1] p. : iliustr., portr.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-427-443-5 (įr.)

Lietuvos architektai pasakoja apie sovietmetį = Lithuanian architects assess the Soviet era : 1992 m. įrašai : interviu su Algimantu Nasvyčiu, Vytautu Edmundu Čekanausku, Vytautu Brėdikiu, Gediminu Baravyku / parengė John V. Maciuka, Marija Drėmaitė. – [Vilnius] : Lapas, [2020]. – 255, [1] p. : iliustr., faks., portr.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-8198-27-0

Lietuvos nacionalinė filharmonija = Lithuanian National Philharmonic Society : [koncertų programos]. – [Vilnius] : [Lietuvos nacionalinė filharmonija], [1996]- .

2020 m. rugsėjis – gruodis : 80-asis jubiliejinis koncertų sezonas / [sudarytoja Skirmantė Valiulytė] ; [vertėja Sonata Zubovienė]. – 2020. – 109, [1] p. : iliustr., portr.

GROŽINĖ LITERATŪRA

Aforistika iš dangaus / Aloyzas Tendzegolskis. – Vilnius : Homo liber, 2020. – 109, [2] p.. – Tiražas 150 egz.. – ISBN 978-609-446-229-0 (įr.)

Aklumas : [romanas] / José Saramago ; iš anglų kalbos vertė Leonas Judelevičius ; vertimą atnaujino Lina Černiauskaitė ; [dailininkė Lina Sasnauskaitė]. – [Vilnius] : Kitos knygos, [2020]. – 293, [3] p. : iliustr.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-427-433-6 (įr.)

Atminties šuliniai : atsiminimų romanas / Audronė Girdzijauskaitė. – Vilnius : Homo liber, [2020]. – 325, [3] p. : iliustr., portr.. – ISBN 978-609-446-228-3

Aušvico tatuiruotojas : romanas / Heather Morris ; iš anglų kalbos vertė Vytautas Petrukaitis. – 7-oji laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2020]. – 248, [7] p. : iliustr., portr.. – Tiražas 6000 egz.. – ISBN 978-609-479-203-8

Begalinė lygtis : romanas / Yoko Ogawa ; iš japonų kalbos vertė Gabija Enciūtė. – 2-oji laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2020]. – 239, [1] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-479-296-0 (įr.)

Cilkos kelias : romanas : [romano „Aušvico tatuiruotojas“ tęsinys] / Heather Morris ; iš anglų kalbos vertė Gabrielė Gailiūtė-Bernotienė. – 3-ioji laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2020]. – 380, [1] p.. – Tiražas 4000 egz.. – ISBN 978-609-479-326-4 (įr.)

Gėlių kolekcininko duktė : romanas / Kayte Nunn ; iš anglų kalbos vertė Inga Stančikaitė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2020]. – 351, [1] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-479-349-3 (įr.)

Gyvenimo keliu / Gracijonas Šeikis. – Vilnius : Litera, 2020. – 105, [1] p. : iliustr., geneal. schem., portr.. – Tiražas 50 egz.. – ISBN 978-609-482-043-4

Imperium : [romanas] / Christian Kracht ; [iš vokiečių kalbos vertė Kristina Sprindžiūnaitė]. – [Vilnius] : Kitos knygos, [2020]. – 195, [3] p. : iliustr.. – Tiražas 1600 egz.. – ISBN 978-609-427-419-0 (įr.)

Istorijos balsai : kalbos, pakeitusios pasaulį / Simon Sebag Montefiore ; iš anglų kalbos vertė Aidas Jurašius. – Naujas papild. [kn. „Kalbos, pakeitusios pasaulį“] leid.. – Vilnius : Tyto alba, 2020. – 326, [2] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-466-505-9 (įr.)

Ji vis dar laukia : romanas / Gytha Lodge ; iš anglų kalbos vertė Aidas Jurašius. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2020]. – 428, [1] p.. – Tiražas 2200 egz.. – ISBN 978-609-479-341-7 (įr.)

Kambarys : [romanas] / Laima Kota ; iš latvių kalbos vertė Laura Laurušaitė. – Vilnius : Aukso žuvis, 2020. – 359, [1] p.. – (Keliautojai laiku). – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-8120-55-4

Kasios K. asmeninis gyvenimas : romanas / Asta Jolanta Miškinytė. – Vilnius : Tyto alba, 2020. – 228, [4] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-466-499-1 (įr.)

Kirkė : romanas / Madeline Miller ; iš anglų kalbos vertė Eglė Raudonikienė. – 2-oji laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2020]. – 414, [1] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-479-214-4 (įr.)

Klaida : [romanas] / Antonis Samarakis ; iš graikų kalbos vertė Diana Bučiūtė. – Vilnius : Sofoklis, 2020. – 190, [2] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-444-335-0 (įr.)

Klaustukas – tai pusė širdies : romanas / Sofia Lundberg ; iš švedų kalbos vertė Eglė Voidogienė. – 2-oji laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2020]. – 391, [1] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-479-274-8 (įr.)

Kompasas : romanas / Mathias Enard ; iš prancūzų kalbos vertė Violeta Tauragienė. – 2-oji patais. laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2020]. – 431, [1] p. : iliustr., faks.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-479-175-8 (įr.)

Kryžiaus užraktu : [poezija] / Dainius Sobeckis. – Klaipėda [i.e. Kalnuvėnai, Klaipėdos r.] : [D. Sobeckis] ; [Gargždai] : ScandBook, 2020. – 142, [1] p.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-475-483-8

Lauksiu Tavęs Paryžiuje : romanas / Sarah Jio ; iš anglų kalbos vertė Inga Stančikaitė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2020]. – 350, [1] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-479-350-9 (įr.)

Lietui lyjant laimė kvepia stipriau : romanas / Virginie Grimaldi ; iš prancūzų kalbos vertė Lina Perkauskytė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2020]. – 351, [1] p.. – Tiražas 2200 egz.. – ISBN 978-609-479-348-6 (įr.)

PARENGĖ LIETUVOS NACIONALINĖS MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKOS INFORMACIJOS MOKSLŲ DEPARTAMENTO NACIONALINĖS BIBLIOGRAFINĖS APSKAITOS SKYRIUS

Parodos		
VILNIUS	Šiuolaikinio meno centras	Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija
Nacionalinė dailės galerija	<i>Vokiečių g. 2</i>	<i>Vilniaus g. 39 / 6</i>
<i>Konstitucijos pr. 22</i>	Michaelio Rakowitziaus paroda „Sugrįžimas“	VDA tekstilės meno ir dizaino programos studentų paroda „Kūnas. Aprengti, išardyti“
XX a. II pusės–XXI a. Lietuvos dailės ekspozicija	VDA parodų salės „Titanikas“	Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras
Paroda „Laukinės sielos. Baltijos šalių simbolizmo dailė“	<i>Maironio g. 3</i>	<i>Naugarduko g. 10 / 2</i>
Paroda „Petras Kalpokas. Gamtos vizijos. Etiudai ir akvarelės“	Vytauto Dubausko tapybos paroda „Atlaidai“	Paroda „Objektyve – portretas“
Paroda „Ferdinandas Ruščicas. Aukšinis kambarys“	Monikos Žaltauskaitės–Grašienės–Žaltės tekstilės paroda „Geros kloties“	Paroda „Knygos ant medžių neauga: išaugoti ir perduoti atmintį“
Vilniaus paveikslų galerija	VDA galerija „Akademija“	Vlado Vildžiūno galerija
<i>Didžioji g. 4</i>	<i>Pilies g. 44</i>	<i>Lobio g. 6 A</i>
Nuolatinė ekspozicija „Lietuvos dailė XVI–XIX a.“	iki 19 d. – paroda „Now & Then“	Justinos Puidokaitės tapybos paroda „Florebit“
E.M. Römerio paveikslas „Pavasaris Vilniuje“	VDA galerija „Artifex“	Užupio meno inkubatoriaus galerija „Galera“
Taikomosios dailės ir dizaino muziejus	<i>Gaono g. 1</i>	<i>Užupio g. 2 A</i>
<i>Arsenalų g. 3A</i>	iki 26 d. – paroda „Sienos“ (Marija Žiemytė, Kotryna Danytė,Gabrielė Žiogelytė, Jolanta Sendaitė-Paulauskienė, Klaudija Armonavičiūtė, Augustė Zukaitė, Saulė Poškutė)	iki 19 d. – Sauliaus Paukščio darbų paroda
Paroda „Ukrainos civilizacijos. Nuo Tripolės kultūros, skitų aukso iki Maidano“	VDA ekspozicinė erdvė „Kreatoriumas / meno krosnys“	„Vilnius – Lietuvos Jeruzalė. Žydų bendruomenės pėdsakai“
Paroda „Kai aristokratai kūrė madą. XVIII–XXI a.“ (iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos)	<i>Maironio g. 6, VDA senųjų rūmų II kiemas</i>	nuo 25 d. – Dalius Juodakytės darbų paroda „Hedonisto užrašai. XI XII“
Vytauto Kasiulio dailės muziejus	iki 27 d. – Sauliaus Vaitiekūn paroda „Nešantys lietu“	Čiurlionio namai
<i>A. Goštauto g. 1</i>	Galerija „Kairė–dešinė“	<i>Savičiaus g. 11</i>
Paroda „Vytautas Kasiulis (1918–1995): Nuo Simno iki Paryžiaus“	<i>Latako g. 3</i>	Nacionalinės Čiurlionio menų mokyklos dailės skyriaus vyresniųjų klasių mokinių darbų paroda „M.K. Čiurlionio Vilnius“
Lietuvos nacionalinis muziejus	iki 26 d. – Birutės Stančikaitės paroda „Improvizacijos“	„The Room“ galerija
<i>Arsenalų g. 1</i>	iki 26 d. – Gerardo Šlektavičiaus paroda	<i>Polocko g. 17</i>
Senienų muziejus	Prospekto fotografijos galerija	Agnės Gintalaitės, Alfredos Gintalienės ir Birutės Zokaitytės paroda „Sodas ir kosmosas“
Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė	<i>Gedimino pr. 43</i>	Galerija „Atletika“
Lietuva XIX a.	Michelio Campeau paroda „Būti analoginėje fotolaboratorijoje su skaitmenine kamera ir skeneriu“	<i>Vitebsko g. 21</i>
Lietuvių liaudies menas	Vilniaus fotografijos galerija	iki 25 d. – Arturo Bumšteino ir Gyčio Bertulio paroda „Medica (Melos)“
Kryždirbystė	<i>Stiklių g. 4</i>	Kultūros kompleksas „Sodas 2123“
Paroda „Nesusitaikę“, skirta Lietuvos nepriklausomybės 30-mečiui	iki 19 d. – Malvinos Jelinskaitės paroda „O.“	<i>Vitebsko g. 23</i>
Onos Pusvaškytės ir Vytauto Valiušio paroda „Tradicijų sąskambiai“	Pamėnkalnio galerija	Vilniaus analoginės fotografijos ir kino festivalio paroda „Kontaktas“
<i>Arsenalų g. 3</i>	<i>Pamėnkalnio g. 1</i>	AP galerija
Lietuvos archeologija	iki 26 d. – Povilo Ramanausko kūrybos paroda „Keliaujantis potėpis: hibridai“	<i>Polocko g. 10</i>
Virtualus gidas „12 tūkst. metų kelionė“	Galerija „Vartai“	Babelio Mnauaro paroda „Judesio taškas“
Paroda „Lyngby kirvis: 13 000 metų garantija“	<i>Vilniaus g. 39</i>	„Editorial“ projektų erdvė
Gedimino pilies bokštas	Roberto Narkaus paroda „Valdyba“	<i>Latako g. 3</i>
<i>Arsenalų g. 5</i>	Galerija „Arka“	Onos Juciūtės paroda „Every Dog is a Lion“
Gedimino pilies istorija ir ginklai	<i>Aušros Vartų g. 7</i>	Gamtos tyrimų centras
Interaktyvi ekspozicija „Laiko juostos vaizdai pro Gedimino pilies bokšto langus“	iki 26 d. – Milenos Pirštelienės paroda „Vanduo“	<i>Akademijos g. 2</i>
Apžvalgos aikštelė	iki 26 d. – 6-oji LDS Vilniaus keramikų sekcijos inicijuoto tęstinio projekto kuratorinė paroda „Naujas / Fresh“	Paroda „Pasaulio šalių nacionaliniai akmenys
Kazio Varnelio namai-muziejus	Dailininkų sąjungos galerija	Gamtos tyrimų centro Mineralų muziejuje“
<i>Didžioji g. 26</i>	<i>Vokiečių g. 2</i>	KAUNAS
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija	Felikso Jakubausko kūrybos paroda „Apskritimas-kvadratas-trikampis“	Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus
Danguolės Brogienės tekstilės paroda „Optinis žaismas“	LDS parodų salė	<i>V. Putvinskio g. 55</i>
Paroda „Gražiausios Čekijos knygos“	<i>Vokiečių g. 4</i>	Paroda „Kryžių Lietuva“
iki 20 d. – Ievos Liaugaudaitės paroda „Nuo zenga kaligrafizmo iki abstrakcijos: pamatai“	iki 25 d. – Jono Noro Naruševičiaus kūrybos retrospektyvinė paroda	Paroda „Archaika“
Signatarų namai	Pylimo galerija	Paroda „Ir žodis tapo reginiu: vaizdiniai pasakojimai XVIII–XX a. lietuvių medžio ir lino raiziniuose“
<i>Pilies g. 26</i>	<i>Pylimo g. 30</i>	Paroda „Petras Kalpokas (1880–1945) ir aplinka“
Ekspozicija „XX a. pradžios tautinio atgimimo ir nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo istorija (1900–1918)“	iki 19 d. – Prano Gudaičio kūrybos paroda	Kauno paveikslų galerija
Vilniaus gynybinės sienos bastėja	(AV17) galerija	<i>K. Donelaičio g. 16</i>
<i>Bokšto g. 20 / 18</i>	<i>Totorių g. 5</i>	Paroda „Drambliai ir chameleonai. Vaizduojamasis menas 1978–1985 m.“
Gyčio Grižo piliakalnių nuotraukų paroda „Didybės atspindžiai“	Dainiaus Liškevičiaus paroda „Susisaistymas su vieta“	8-oji akvarelės bienalė „Baltijos tiltai“
Buvusi areštinė	Vilniaus rotušė	A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus
<i>T. Kosciuškos g. 1</i>	<i>Didžioji g. 31</i>	<i>V. Putvinskio g. 64</i>
Paroda „Pažadinti: Gedimino kalne rastų sukilėlių istorija“	iki 19 d. – paroda „Now & Then“ (studijų darbai VS post-akademiniai kūriniai)	iki 20 d. – Vaclovo Miknevičiaus (1910–1989) jubiliejinė retrospektyvinė paroda
Lietuvos meno pažinimo centras „Tartle“	nuo 22 d. – Aurelijos Maknytės paroda „Gamtos kabinetai“ (instaliacija)	Maironio lietuvių literatūros muziejus
<i>Užupio g. 40</i>	nuo 22 d. – Remigijaus Treigio fotoparoda „(Ne)matomas Vilnius“	<i>Rotušės a. 13</i>
MO muziejus	Teatro, muzikos ir kino muziejus	Paroda „Riteris, romantikas...“, skirta „žemininko-lankininko“, poeto, literatūros kritiko, vertėjo Henriko Nagio (1920–1996) atminimui
<i>Pylimo g. 17</i>	<i>Vilniaus g. 41</i>	Paroda „Kalnų gatvės padauža“, skirta rašytojo, literatūros kritiko, medicinos
Paroda „Kodėl taip sunku mylėti?“	iki 20 d. – tarptautinė paroda „Federico Fellini. Šimtmetis“	
Paroda „Iš tos operos“		
Valdovų rūmai		
<i>Katedros a. 4</i>		
iki 27 d. – paroda „Nuo <i>sacro</i> iki <i>profano</i> . Giorgio Baratti dailės kolekcija iš Milano“		

„7md“ rekomenduoja

Dailė

Šiuolaikinio meno centre atidaryta paveldo ir atminties temas su patrauklia ironija plėtojančio žymaus menininko Michaelio Rakowitziaus (g. 1973 m. Niu-jorke) personalinė paroda „Sugrįžimas“, antroji bus atidaryta kiek vėliau Lietuvos dailės muziejaus Radvilų rūmuose. Veikia iki lapkričio 8 d.

Vilniaus grafikos meno centro galerijoje „Kairė–dešinė“ pristatytos trys naujos parodos: ekspresyvi ir linksma Vytauto Jurkūno piešinių ir nostalgiškos, gamtą idealizuojančios Birutės Stančikaitės ir Gerardo Šlektavičiaus grafikos. Visos veikia iki rugsėjo 26 d.

Muzika

Savo pirmąjį 60-ojo sezono koncertą Lietuvos kamerinis orkestras ren-gia kartu su pianistu Luku Geniušu ir jaunosios kartos dirigente Giedre Šle-kyte. Rugsėjo 26 d. 19 val. Nacionalinėje filharmonijoje išgirsime Josepho Haydno Koncertą fortepijonui ir orkestrui Nr. 11, šiandien laikomą bene populiariausiu ir dažniausiai atliekamu kompozitoriaus opusu fortepijonui ir orkestrui. Antroje koncerto dalyje skambės Franzo Schuberto Styginių kvartetas Nr. 14, neretai vadinamas kompozitoriaus muzikiniu testamentu. Opuso pavadinimas „Mirtis ir mergelė“ („Der Tod und das Mädchen“) kilo nuo antroje dalyje panaudotos muzikinės citatos iš Schuberto 1817 m. sukurtos to paties pavadinimo dainos, kuriai eiles parašė Matthias Clau-dius. Šį vakarą bus atliekama Gustavo Mahlerio versija styginių orkestrui.

Teatras

Rugsėjo 23, 24 d. ir spalio 1 d. Jaunimo teatre įvyks lenkų režisieriaus Krystiano Lupos spektaklio „Austerlicas“ pagal W.G. Sebaldo romaną premjera. Sebaldo „Austerlicas“ – „tai epinė meditacija apie Holokausto traumą ir jos pasekmes individualaus žmogaus likimui. Romane per as-meninės patirties prizmę taip pat reflektuojamas žmoniją alinančių karų ir XX a. civilizacijos naikinimo mastas. Pirmą kartą su Sebaldo kūryba susitinkantis Lupa mano, kad šio rašytojo literatūra gali inicijuoti teatro kalbos permainas.

mokslų daktaro Juliaus Viktoro Kaupo šim-tosioms gimimo metinėms

Galerija „Meno parkas“

Rotušės a. 27

Marko Mäetammo (Estija) paroda „Sex, Death And Holy Moly“

nuo 18 d. – Vitos Opolskytės personalinė paroda „a bit (aklimatizacija)“

Kauno fotografijos galerija

Vilniaus g. 2

Fotografijos konkurso „Kaunas Photo Star“ finalininkų kūrinių paroda

KLAIPĖDA

Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija

Liepų g. 33

Vytauto Kašubos darbų ekspozicija „Žmo-gaus misterija“

Česlovo Janušo peizažų ekspozicija „Prie Baltijos ir prie Atlanto“

Lidos Meškaitytės akvarelinės miniatiūros

Paroda „Nuostabioji žemė. Dailininkai Rytų Prūsijoje“ (iš A. Popovo rinkinio)

Juozo Vosylius jubiliejinė tapybos paroda „Abipus realybės“

KKKC parodų rūmai

Didžioji Vandens g. 2

Tarptautinė paroda „We can be heroes“ / „Būkime herojais“

Baroti galerija

Aukštoji g. 1 / Didžioji Vandens g. 2

Rūtos Jusionytės tapybos ir keramikos darbų paroda „Žmogus tarp žmonių“

Klaipėdos galerija

Bažnyčių g. 6

Daniaus Drulio paroda „Žmogus kaip augalas“

Laikrodžių muziejus

Liepų g. 12

Paroda „Porceliano dailės magija“

ŠIAULIAI

„Laiptų“ galerija

Žemaitės g. 83

Aleksandros Jacovskytės piešiniai ir fotografijos

Elenos Nonos Zavadskienės tapyba

Dailės galerija

Vilniaus g. 245

iki 26 d. – paroda „Šabakštyno retro“

iki 26 d. – tautodailės paroda „Aukso vainikas“

Fotografijos muziejus

Vilniaus g. 140

Antano Sutkaus fotografijų paroda „Sveiki-nimai iš XX amžiaus“

PANEVĖŽYS

Panevėžio miesto dailės galerija

Respublikos g. 3

Keramikos paviljone –Rasos Justaitės-Gece-vičienės personalinė keramikos paroda

„...ir užaugo pievoj taburetė“

iki 26 d. – paroda „Aukštaitijos dailė 2020. Asmenybių kartoteka“

Spektakliai

VILNIUS

Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras

18 d. 18.30 – koncertas „Tarp Lietuvos ir Ar-mėnijos“. Atlikėjai A. Grigorian (sopranas), M. Agadjanianas (tenoras), B. Tumanianas (bosas). Dir. V. Grigorianas

19 d. 10 val. *Kamerinėje salėje* – koncertas kū-dikiams „Muzika mažoms ausytėms“. Atlikė-jai J. Narvidė, J. Narvidas, J. Martinkėnaitė, R. Jaraminaitė, A. Balinytė-Dailidienė

19 d. 14 val. *Kamerinėje salėje* – S. Mickio „ZUIKIS PUIKIS“. Dir. J.M. Jauniškis

19 d. 17 val., 20 d. 12 val. – K. Chačaturiano „ČIPOLINAS“. Dir. J.M. Jauniškis

23 d. 18 val. – tarptautinis V. Noreikos kon-kursas. Dir. G. Rinkevičius

24–26 d. 18.30 – PREMJERA! A. Adamo „ŽIZEL“. Muzikos vad. ir dir. M. Staškus, dir. M. Barkauskas, choreogr. L. de Avila. Atli-kėjai K. Gudžiūnaitė, G. Mkrtchyan, O. Šai-tanova, J. Krivickas, J. Laucius G. Žukovskis

25 d. 21 val. *S. Daukanto aikštėje* – G.B. Per-golesi vienaveiksmė komiška opera „TAR-NAITĖ PONIA“. Rež. G. Šeduikis, scenogr.

S. Šimkūnaitė, kost. dail. U. Tamuliūnaitė, koncertmeister. O. Taškinaitė. Atlikėjai M. Pleškytė, K. Bondarenko, E. Dauskurdis, B. Arkauskas 27 d. 12 val. – S. Prokofjevo „PELENĖ“. Dir. A. Šulčys (Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baletu skyrius) Nacionalinis dramos teatras 23, 24 d. 19 val. <i>Nacionalinėje dailės galerijoje</i> – „SULĖTINTAI“. Rež. A. Smolar 24, 25 d. 19 val. „<i>Menų spaustuvėje</i>“– R. Duncano „ABELARAS IR ELOIZA“. Rež. R. Ramanauskas 25, 27 d. 19 val. <i>Studijoje</i> – PREM-JERA! Platonas „DIALOGAI“. Rež. M. Ivanauskas, dail. I. Narečionytė, komp. M. Saladžius, šviesos dail. V. Vilutis. Vaidina V. Anužis, E. Gudavičiūtė, Š. Zenkevičius 27 d. 18 val. <i>Jonavos kultūros centre</i> – PREM-JERA! R. Ribčiausko „VAIDINA MARIUS REPŠYS“. Rež. M. Jančiauskas Valstybinis jaunimo dramos teatras 23, 24 d. 17.30 – PREM-JERA! „AUSTERLICAS“ (pagal W.G. Sebald'o knygą). Rež. K. Lupa, rež. asistentas T. Čizas, kost. dail. P. Skiba, scenogr. K. Lupa, videomeninin. M. Žukauskas, komp. A. Bumšteinas. Vaidina S. Ivanovas, V. Masalskis, V. Kuodytė, J. Jankelaitytė, M. Dirginčius, D. Kuodytė, G. Liuga 27 d. 18.30 – Ö. von Horváth'o „VIENOS MIŠKO PASAKOS“. Rež. Y. Ross Vilniaus mažasis teatras 18 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „MADAGASKARAS“. Rež. statytojas R. Tuminas, rež. A. Dapšys 19 d. 18.30 – S. Becketto „BELAUKIANT GODO“. Rež. R. Tuminas 20 d. 12 val. – „MANULIUKAI“. Rež. G. Latvėnaitė-Glušajeva 20 d. 18.30 – J. Tumo-Vaižganto „DĖDĖS IR DĖDIENĖS“. Rež. G. Tuminaitė Rusų dramos teatras 19, 20 d. 18.30 – PREM-JERA! „VALIA“ (pagal V. Šukšino kūrinį). Rež. V. Gurfinkelis, dail. I. Jarutis, insc. aut. I. Gubinas, baletmeister. I. Tkačenko, komp. V. Istominas, šviesos dail. J. Kozinas. Vaidina T. Ragimovas, J. Orlova, A. Darela, M. Tuchvatulinas, V. Fijalkauskas, V. Dorondovas, V. Lukjannenka, L. Popova, A. Metalnikova, J. Gladij, J. Ščiuckis ir kt. 22 d. 18, 20 val. <i>Literatūriniam A. Puškino muziejuje (Subačiaus g. 124)</i> – A. Čechovo „DĖDĖ VANIA“. Rež. T. Montrimas 25, 26 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „RUSISKAS ROMANAS“. Rež. O. Koršunovas 27 d. 18.30 – J. Misto „MADAM RUBINŠTEIN“. Rež. R. Banionis Vilniaus teatras „Lėlė“ 19, 20 d. 12, 14, 16 val. – PREM-JERA! „ČI-POLINAS“ (pagal G. Rodari pasaką „Čipolino nuotykių“). Rež. Š. Datenis. Vaidina K.A. Butvidas, E. Gaidauskaitė, Š. Gedvilas, L. Muštašvilis, I. Precas, D. Sarapinas, D. Tarutis 22 d. 18.30 – edukacinės dirbtuvės „Kino teatras“ 24 d. 18.30 – edukacinės dirbtuvės „Karpinių teatras“ Mažoji salė 23 d. 18.30 – A. Jarry „KARALIUS UBU“ (pagal A. Jarry pjesę). Rež. ir dail. N. Tranteris 26 d. 12 val. – „GĖLIŲ ISTORIJOS“ (pagal A. Saksės knygą „Pasakos apie gėles“). Pjesės aut. ir rež. N. Indriūnaitė 27 d. 12 val. – „O VIEŠPATIE, VILNIUS!“ Rež. A. Storpirštis Palėpės salė 26 d. 14 val. – „KAIME NĖRA WI-FI“ (pagal D. Kandrotienės knygą). Rež. Š. Datenis, komp. V. Leistrumas, dail. A. Dubra	27 d. 14 val. – „MUZIKINĖ DĖŽUTĖ“ (pagal V. Odojevskio pasaką „Miestelis tabokinė“). Rež. ir dail. J. Skuratova „Menų spaustuvė“ 18, 19 d. 18, 20 val. <i>Juodojoje salėje</i> – V. Grai-nytės, L. Lapelytės, R. Barzdžiukaitės opera „GEROS DIENOS!“ 20 d. 16 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „TĖČIO PASAKA“. Rež. A. Kirvela ir J. Tertelis (teatro laboratorija „Atviras ratas“ ir kūrybinė studija „PetPunk“) 21 d. 11 val. <i>Stiklinėje salėje</i> – kūrybinės dirbtuvės-mokymai kūdikiams ir jų tėvams „Kur joji, Jonai?“ (Stalo teatras) 22 d. 19 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – P. Sūskindo „Kontrabosas“. Rež. V. Masalskis (Klaipėdos jaunimo teatras) 22 d. 10, 11 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – PREM-JERA! „ČIA TU? ČIA AŠ!“. Vaidina V. Kvedaravičiūtė, E. Šimelionė, D. Želvys (Klaipėdos jaunimo teatras) 22 d. 18.30 <i>Juodojoje salėje</i> – PREM-JERA! „JUODA – BALTA“. Rež. A. Giniotis. Vaidina G. Kiela, J. Marčėnas, M. Pranskevičius, I. Stundžytė, J. Smieliauskaitė, J. Šarkus, A. Šeštokaitė, J. Tertelis, B. Vasauskaitė („Atviras ratas“) 23 d. 18.30 <i>Kišeninėje salėje</i> – „LIETAUS ŽEMĖ“. Rež. A. Giniotis („Atviras ratas“) 23 d. 15, 16 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „KRIMST KIMST“. Kūrybinė komanda S. Špakovska, A. Dubaka, E. Kižaitė (Vėjų teatras) 27 d. 18.30 <i>Kišeninėje salėje</i> – „TIK SUAUGUSIEMS“. Idėjos aut. ir rež. J. Tertelis (teatras „Atviras ratas“)	R. Urbietis, Ž. Galinis, L. Mikalauskas G. Prunskus, G. Juknevičiūtė, R. Talat-Kelpšaitė, R. Preikšaitė, R. Zaikauskaitė ir kt. 19 d. 18 val. – P. Abraho „BALIUS SAVOJOJE“. Dir. J. Janulevičius 20 d. 12 val. – W.A. Mozarto „MAŽOJI BURTŲ FLEITA“. Dir. V. Visockis 20 d. 18 val. – E. Johno, T. Rice'o „AIDA“. Dir. J. Janulevičius 24, 25 d. 18 val. – G. Verdi „MAKBETAS“. Muzikinis vad. J. Janulevičius, rež. G. Želvys, dir. J. Geniušas 26, 27 d. 18 val. – „ADAMSŲ ŠEIMYNĖLĖ“. Pastatymo meno vad. K.S. Jakštas, muzikinis vad. J. Geniušas, rež. V. Streiča, dir. R. Šumila Kauno kamerinis teatras „Išėjimas taškas 2020“: 18 d. 18 val. <i>Mažonoje salėje</i> – „LAISVINAMIEJI“ 19 d. 11 val. <i>Fabrike</i> – judesio dirbtuvės 3–6 m. vaikams „Nepatogus kūnas“ 19 d. 18 val. <i>Didžiojoje salėje</i>, 20 d. 18 val. <i>Kupiškio kultūros centre</i> – „SUPERHEROJAI“. Rež. L. Vaskova 20 d. 18 val. <i>Didžiojoje salėje</i> – „SAPIENS“ 22, 23 d. 18.30 – PREM-JERA! „KAFKA INSOMNIA“. Rež. Ž. Vingelis 24 d. 18.30 – „KATINĖLIŲ TYLĖJIMAS“ 25 d. 18 val. – „EGZILĖ“ 25 d. 21 val. <i>Žemaitijos muziejuje „Alka“</i> – „4 MORTOS“. Rež. D. Rabašauskas 26 d. 11, 13 val. <i>fabrike „Drobė“</i> – judesio dirbtuvės 3–6 m. vaikams „Nepatogus kūnas“ Kauno lėlių teatras 19 d. 12 val. – „PRINCESĖS GIMTADIENIS“. Rež. A. Stankevičius 20 d. 11 ir 15 val. – „PASAUĖLIAI“. Aut., rež. ir choreogr. B. Banevičiūtė, dail. M. Šiaulytė, komp. R. Dikienė 20 d. 12 val. – „ALIO ALIO, ŽEME!“ (pagal V.V. Landsbergio kūrinį „Arklio Dominyko kelionė į žvaigždes“). Rež. G. Damanskytė 26 d. 12 val. – „PELIUKO PASAKŲ DIRBTUVĖLĖ“. Aut. ir rež. G. Radvilavičiūtė 26, 27 d. 18 val. – PREM-JERA! „AŠ – ROMEO, TU – DŽULJETA“ (pagal W. Shakespeare'o tragediją). Rež. R. Lažaunykas 27 d. 11, 13 val. – „MEŠKIUKO GIMTADIENIS“. Rež. R. Bartninkaitė	S. Gedos „VELNIO NUOTAKA“. Dir. M. Staškus, V. Lukočius, D. Pavilionis 25 d. 19 val. <i>Žvejų rūmuose</i> – M. Theodorakio „GRAIKAS ZORBA“. Choreogr. ir libreto aut. L. Massine, muzikos vad. ir dir. M. Staškus	ŠIAULIAI Šiaulių dramos teatras 18 d. 18.30, 19 d. 18 val. – PREM-JERA! R. Kmitos „REMYGA“. Rež. O. Koršunovas, scenogr. I. Komissarova, kost. dail. J. Ignatavičienė, G. Milevičiūtė, šviesų dail. D. Malinauskas. Vaidina A. Gendvilas, L. Malinauskas, M. Geštautaitė, G. Ramošvič, S. Norgaila, N. Bėčiūtė, R. Dovydaitis, J. Bindokas, M. Jurevičius, R. Dudnikas, V. Palekaitė, V. Baranauskas 26 d. 18 val. – A. Tarno „DIBUKAS“. Rež. R. Banionis 27 d. 18 val. <i>Mažonoje salėje</i> – A. Špilevojaus „BAGADELNIA“. Rež. A. Špilevojus	PANEVĖŽYS Juozo Miltinio dramos teatras 18, 19 d. 18 val. – PREM-JERA! L. Baleanu „KASTINGAS KASTINGAS KASTINGAS“. Rež. ir idėjos aut. A. Preidyte, dail.-dekor. R. Klizienė, šviesos operator. R. Bartulis. Vaidina A. Preidyte 20 d. 12, 14 val.– A. de Saint-Exupéry „MAŽASIS PRINCAS“. Rež. ir scenogr. aut. K. Siaurusaitytė 25, 26 d. 18 val. – S. Mrožeko „PROVOKATORIAI“. Rež. R. Teresas	Koncertai
Lietuvos nacionalinė filharmonija 19 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i>, – „Burtininkas ir jo mokiniai“. Atlikėjai Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. M. Pitėrnas), solistės R. Marcinkutė-Lesieur (vargonai), G. Gelgotė (sopranas), V. Miškūnaitė (sopranas), A. Lebedyantseva (mecosopranas). Dirigentai J. Domarkas, M. Barkauskas, D. Pavilionis, M. Pitėrnas. Programoje C. Saint-Saėns'o, M. de Fallos, P. Dukas, R. Strauss'o kūriniai 20 d. 15 val. <i>Trakų pilies Didžiojoje mėnėje</i> – „Rudens garsų peizažai“. Atlikėjai Čiurlionio kvartetas, V. Kiminius (birbynė). Programoje J. Gruodžio, J. Švedo, V. Mikalausko, A. Klovos, J.S. Bacho, B.H. Crusello, J.V. Kalivodos kūriniai 24 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i>, – „Dialogai su Čiurlioniu“. Atlikėjai H. Gimse (fortepijonas, Norvegija). Programoje E. Griego, J. Sibelijaus, G. Tveitto, M.K. Čiurlionio kūriniai 26 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i>, – Lietuvos kamerinio orkestro 60-ojo sezono atidarymas. Atlikėjai Lietuvos kamerinis orkestras. Solistas L. Geniušas (fortepijonas). Dir. G. Šlekytė. Programoje J. Haydno, F. Schuberto kūriniai 27 d. 16 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Mažonoje salėje</i>, – „Atverk užmaršties vartus“. I. L. van Beethoveno 250-osioms gimimo metinėms, O. Narbutienės 90-osioms gimimo metinėms. Atlikėjai Valstybinis Vilniaus kvartetas. Programoje O. Narbutaitės, L. van Beethoveno kūriniai 27 d. 15 val. <i>Mažeikių kultūros centre</i> – V. Striaupaitės-Beinarienės miuziklas vaikams „Sidabrinis Ežerinis“. Atlikėjai ansamblis „Musica humana“ (meno vad. R. Beinaris), Vilniaus B. Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos choras „Viva voce“ (vad. R. Katinas, V. Katinienė), senosios muzikos ir šokio ansamblis „Festa cortese“, solistai D. Kazonaitė (sopranas), V. Bartušas						
(kontratenoras), S. Liamo (sopranas), eiliuoto teksto autorė A. Karosaitė. Dir. R. Beinaris 27 d. 12, 14 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Mažonoje salėje</i>, – „Tau, Mamyte. Mažytė pasaulio dalis esu“. Skiriama „Ažuoliuko“ choro 60-mečiui ir „Ažuoliuko“ muzikos mokyklos 40-mečiui. Atlikėjai Vilniaus „Ažuoliuko“ muzikos mokyklos mažylių ir jaunučių chorai (vadovės ir dirigentės E. Jauniškienė, G. Trimirkaitė, E. Čigriejūtė-Strolienė, E. Narmontienė, D. Leipuvienė, meno vad. V. Miškinis), aktorė ir režisierė E. Šimelionė, koncertmeisterės L. Kuliešiuvienė, R. Milašiūtė-Drungilienė. Dalyvauja Išilginių fleitų ansamblis (vad. A. Rakauskas), V. Benaitienė (gitarą), D. Juozapavičiūtė (fleita), V. Gurstis (fleita), K. Kuncė (saksofonas) Lietuvos muzikų rėmimo fondas 20 d. 12 val. <i>Senosios Varėnos Šv. arkangelo Mykolo bažnyčioje</i> – sakralinės muzikos ciklas. E. Stundžiaitė (vokalas), E. Bešėnas (tenoras), G. Zalatorienė (fortepijonas). Renginio vedėjas muzikologas V. Juodpusis						
VILNIUS Šv. Kotrynos bažnyčia 24 d. 19 val. – „Šv. Kristoforo kamerinis orkestras. Reveransas genijui“. Atlikėjai P. Geniušas (fortepijonas), Šv. Kristoforo kamerinis orkestras (meno vad. ir dir. M. Barkauskas). Programoje L. van Beethoveno kūriniai 27 d. 18 val. – „A due“. Atlikėjai valstybinis pučiamųjų instrumentų orkestras „Trimitas“, dirigentas S. Perčičius (Slovėnija), solistai P. Balčytis (trombonas), G. Rogelja (trimitas), J. Jožič (eufonija), S. Buda (valtorna). Programoje B. Appermonto, Th. Dosso, F.J. Haydno, Z. Bružaitės kūriniai Festivalis „Banchetto musicale“ 18 d. 19 val. <i>Valdovų rūmuose</i> – I tarptautinio Ž. Liauksmino klavesinininkų konkurso laureatų koncertas 18 d. 20 val. <i>Valdovų rūmuose</i> – A. Rotaru (klavesinas, Vokietija, Lietuva). XVI–XVII a. Abiejų Tautų Respublikos klavyrinė muzika 19 d. 19 val. Vaizdo įrašo transliacija internetu – Šokio opera. A. Radziejewska (mezosopranas), J. Tyski (šokis), „Royal Baroque Ensemble“ (vad. L. Stawarz, Lenkija) 20 d. 17 val. <i>Švč. Mergelės Marijos Ramintojos bažnyčioje</i> – koncertas vaikams ir visai šeimai. GŠ ansamblis (vad. G. Adamonytė), Stalo teatras. Rež. S. Degutyte 20 d. 19 val. – Jaunųjų senosios muzikos atlikėjų koncertas internetu 23 d. 19 val. <i>Valdovų rūmuose</i> – N. Ben Davidas (viola da gamba, Prancūzija) 24–27 d. <i>Šv. Kryžiaus namuose</i> – Grigališkojo choralo melodijų ir jų improvizacijų <i>fauxbourdon</i>						
Vakarai						
VILNIUS Nacionalinė M. Mažvydo biblioteka 19 d. 14 val. <i>Konferencijų salėje</i> – tarptautinis žmogaus teisių dokumentinių filmų festivalis „Nepatogus kinas“. Filmo „Irano reivas“ peržiūra 22 d. 17.30 <i>Valstybingumo erdvėje</i> – knygos Władysława Wielhorskio 1915–1917 m. dienoraštis pristatymas. Dalyvauja istorikai T. Błaszczakas, R. Mīkņys, P. Janauskas. Diskusiją moderuoja G. Milerytė-Japertienė 23 d. 17 val. <i>Renginių erdvėje</i> – knygos „Audriaus Naujokaičio laikas“ pristatymas. Dalyvauja knygos sudarytoja V. Brazauskaitė-L., profesorius A. Šaltenis, moderuoja S. Kuliešienė						

Savaitės filmai	Kino repertuaras
After. Kai mes abejojom ** Populiarios melodramos, sukurtos pagal Ann Todd romanų seriją „After“, priskiriamą <i>fan fiction</i> žanrui, tęsinys. Kad pamirštų sudėtingą ir niūrų Hardiną, Tesa puola į darbus. Jai sekasi, o naujasis pažįstamas Trevoras atrodo idealus „priešnuodis“. Tesa pasirengusi naujam ryšiui, bet Hardinas nesirengia pasiduoti. Jis nori merginai įrodyti, kad jo jausmai – nuoširdūs. Rogerio Kumble'o filme pagrindinius vaidmenis sukūrė Josephine Langford, Hero Fiennesas-Tiffinas, Dylanas Sprouse'as. (JAV, 2020) Antebellum: išrinktoji ** Populiari rašytoja Veronika Henli atsiduria siaubingos realybės spąstuose. Ji turi suvokti šios vietos paslaptį, kol tai padaryti nebus per vėlu. Antraip ji liks ten amžinai. Gerardo Busho ir Christopherio Renzo siaubo filme vaidina Janelle Monáe, Ericas Lange'as, Jena Malone, Jackas Hustonas. (JAV, 2020) Apie begalybę **** Dar viena švedų režisieriaus Roy'aus Anderssono refleksija apie žmogaus gyvenimą gražiamе ir žiauriame, banaliame ir ypatingame pasaulyje. Režisierius lyg šiuolaikinę Šahrazada pina pasakojimų mezginius. Kasdienės akimirkos jam tokios pat svarbios kaip istoriniai įvykiai. Įsimylėjėliai iš Marco Chagallo paveikslų kyla virš sugriauto Kelno, pakeliui į gimtadienį, pliaupiant lietui, tėvas stabteli, kad užrištų dukters batų raištelius, paauglės šoka priešais kavinę, o nugalėta armija artėja prie belaisvių stovyklos. Filmas – kartu ir odė, ir aimana, jis rodo begalinę buvimo žmogumi istoriją. (Švedija, Vokietija, Norvegija, Prancūzija, 2019) Banksy. Nelegalaus meno iškilimas *** Dokumentinis Elio Espanos filmas apie patį garsiausią gatvės menininką pasaulyje. Jo politiškai angažuotas menas ir akcijos paveikė ne tik šiuolaikinį meną, bet ir visuomeninius judėjimus. Tačiau kas tas žmogus, kuris dangstosi Banksy vardu, iki šiol nežinoma. (D. Britanija, 2020) Bilas ir Tomas gelbėja visatą *** Deano Parisot filmo veikėjai Bilas (Alex Winter) ir Tedas (Keanu Reeves) visada tikėjo pranašyste, kad jų muzika išgelbės visatą nuo pražūties, bet didžiosios dainos jie taip ir nesukūrė. Kai globali katastrofa visai priartėjo, o pasaulyje pradeda keistis laikas ir erdvė, Rufuso Kelio duktė pasiima draugus ateitin, kur jie sužino, kad visatai išgelbėti jiems liko 77 minutės... (JAV, Kanada, Italija, 2020) Deivido Koperfildo istorija **** Armando Iannucci („Stalino laidotuvės“) perkėlė į ekraną 1850 m. parašytą Charleso Dickenso romaną apie Deividą Koperfildą (Dev Patel), kurio istorija prasidėjo įvykių kupiname Londone. Čia susipynė dideli pinigai, madingi kvartalai ir visokio plauko verslininkai. Deividas nueis kelią nuo vargšo berniuko iki garsaus rašytojo, jis viską pasieks pats ir bus pasirengęs bet kam, kad taptų mylimas. Režisieriui jo filmo herojus – gyvas epochos, į kurią norisi grįžti, simbolis. Taip pat vaidina Aneurinas Barnardas, Hugh Laurie, Tilda Swinton. (D. Britanija, JAV, 2020) Kosmobolas *** 2071-ieji. Galaktikos karai sugriovė Mėnulį ir pakeitė Žemės klimatą. Maskvoje veši tropiniai miškai, Niujorkas pasidengė ledu. Virš Maskvos kybo milžiniškas tarpplanetinis laivas. Tai stadionas, kuriame vyksta kosmobolo žaidynės. Kosmobolas jungia sportą ir gladiatorių žaidynes, jį gali žaisti tik atletai. Būtent taip vadinami apdovanotieji ypatingais sugebėjimais. Kosmobolu žavis visi, išskyrus Antoną, kuris svajoja rasti darbą, kad galėtų padėti šeimai. Bet po susitikimo su kosmobolo treneriais paaiškėja, kad vaikiną turi ypatingų galių, ir jis tampa kosmobolo žaidėju. Antonas nežino, kad finalinis žaidimas taps mūšiu dėl Žemės. Džaniko Faizijevo „blokbasteryje“ vaidina Jevgenijus Romanovas, Marija Lisovaja, Viktorija Aglakova, Jevgenijus Mironovas, Michailas Jefremovas, Julija Vins. (Rusija, 2020) Tenet **** Vienas laukiamiausių šių metų filmų, kurio siužetą Christopheris Nolanas laikė paslapytje. Filmas prasideda teroro aktu Kijevo operos teatre. Po jo CŽV agentas susivienija su britų žvalgyba, kad duotų atkirtį rusų oligarchui, kuris susikrovė turtus prekiaudamas ginklais. Ginkluotas tik vienu žodžiu „Tenet“ herojus neria į niūrų tarptautinių šnipų pasaulį, kad išgelbėtų žmoniją, bet kad taip atsitiktų, būtina pasinaudoti reiškiniu, leidžiančiu peržengti realaus laiko ribas. Pagrindinius vaidmenis filme sukūrė Johnas Davidas Washingtonas, Robertas Pattinsonas, Elizabeth Debicki, Michaelas Caine'as. (Kanada, JAV, D. Britanija, 2020) ***** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas	VILNIUS Forum Cinemas Vingis 18 d. – Skūbis Dū! (JAV) – 13.25, 14.20, 16.05, 16.45; 19, 20 d. – 11, 12, 13.25, 14.20, 16.05, 16.45; 21–24 d. – 16.05, 16.45 18–20 d. – Antebellum: išrinktoji (JAV) – 13.55, 16.30, 18.35, 21.15; 21–24 d. – 16.30, 18.35, 21.15 18–20 d. – Deivido Koperfildo istorija (D. Britanija, JAV) – 14.40, 18.10, 21 val.; 21–24 d. – 18.10, 21 val. X. 4 d. – S. Prokofjevo „Romeo ir Džuljeta“. Įrašo transliacija iš Maskvos Didžiojo teatro – 17 val. 18 d. – „André Rieu. Magical Maastricht. Together in Music“ – 19 val. 23 d. – Atsiminimai iš Italijos (D. Britanija, Italija) – 20.10 24 d. – Naktis Luvre. Leonardo da Vinči (Prancūzija) – 18.30 <i>Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt</i> Forum Cinemas Akropolis 18, 24 d. – Skūbis Dū! (JAV) – 10.20, 11.15, 12.45, 13.50, 15.10, 16.20, 18 val.; 19–23 d. – 10.20, 11.15, 12.45, 13.50, 15.10, 16.20, 17.40 18–24 d. – Antebellum: išrinktoji (JAV) – 13.10, 16.10, 18.50, 20.40 18–24 d. – Deivido Koperfildo istorija (D. Britanija, JAV) – 13.20, 18.15, 21.10 18 d. – „André Rieu. Magical Maastricht. Together in Music“ – 18.30 23 d. – Atsiminimai iš Italijos (D. Britanija, Italija) – 18.45 24 d. – Naktis Luvre. Leonardo da Vinči (Prancūzija) – 19 val. <i>Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt</i> Skalvija 18 d. – Apie begalybę (Švedija, Vokietija, Norvegija, Prancūzija) – 16.40; 23 d. – 17 val. <i>Ankstyvojo kino festivalis „Pirmoji banga“</i> 18 d. – Žužunos kraitis (Gruzija) – 18.20 18 d. – M (Vokietija) – 20.15 19 d. – Moteris iš uosto (Meksika) – 16 val. 19 d. – Tunelis (D. Britanija) – 18 val. 19 d. – Filibusė (Italija) – 20.15 20 d. – Vyriškis iš Kengarū (Australija) – 16.50 20 d. – Žemės kaliniai (Argentina) – 18.30 20 d. – Aukso amžius (Prancūzija) – 20.30 20 d. – Feliksas ir kiti: JAV animacijos aukso amžius – 13 val. <i>Karlsono kinas</i> 19 d. – „Trumpas kinas: lietuviški filmukai“ vaikams – 12 val. 19 d. – Banksy. Nelegalaus meno iškilimas (dok. f., D. Britanija) – 13.40 20 d. – Imperatorius basas (Belgija, Olandija, Kroatija, Bulgarija) – 14.40; 22 d. – 19.15 21 d. – Visa tiesa apie divą (Prancūzija, Japonija) – 15 val. 21 d. – Šarlis Aznavūras (dok. f., Prancūzija) – 17.10 21 d. – „Trumpas kinas: mūsų pasaulis“ – 18.50 22 d. – Pilis (rež. L. Lužytė) – 17 val.; 23 d. – 18.40 22 d. – Antebellum: išrinktoji (JAV) – 21.10; 23 d. – 20.50 <i>Vilniaus dokumentinių filmų festivalis</i> 24 d. – <i>Pagrindinė programa</i>. Mano meksi-kietiškas riostainis (dok. f., Ispanija) – 17 val. 24 d. – <i>P. Watkinso filmų retrospektyva</i>. Privilegija (D. Britanija) – 20.45; 27 d. – 15.50
Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (dailė) Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė Kinas – Živilė Pipinytė Teatras, šokis – Ieva Tumanovičiūtė Muzika – Laimutė Ligeikaitė Stilius – Rita Markulienė, Violeta Kundrotienė Dizainas – Jokūbas Jacovskis Maketas – Vanda Čemerkaitė Finansininkė – Brigita Misiuvienė Direktorius – Linas Vildžiūnas	© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais. Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“, S. Konarskio g. 49, 03123 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas redakcija@7md.lt. ISSN 1392-6462. 4 sp. l. Tiražas 800 egz. Spausdino UAB „Valdo leidykla“, Gedimino g. 34, Ukmergė Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas Lietuvos kultūros taryba LR kultūros ministerija Lietuvos kino centras 91771392646008